

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Sociální služby pro rodiny s dětmi v regionu

Moravské Budějovice

bakalářská práce

Autor práce:	Jana Šrámková
Studijní program:	Rehabilitace
Studijní obor:	Rehabilitační-psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory
Vedoucí práce:	Mgr. Aleš Novotný

Datum odevzdání práce: 4. 5. 2012

Abstrakt

Název práce: Sociální služby pro rodiny s dětmi v regionu Moravské Budějovice

Tato práce se zabývá sociálními službami pro rodiny s dětmi v regionu Moravské Budějovice. Cílem práce je zmapování nabídky sociálních služeb pro rodiny s dětmi regionu a zjištění úrovně informovanosti členů rodin s dětmi o nabídce těchto služeb. Dále jsem se snažila zjistit, jaký je nejčastější zdroj informací o sociálních službách pro rodiny s dětmi v regionu, jaké služby upřednostňují rodiny s dětmi a zda nabídka služeb v regionu odpovídá potřebám rodičů.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část pojednává o rodině, sociálních službách jako takových, sociálních službách pro rodiny s dětmi, regionu Moravské Budějovice a o plánování sociálních služeb. Praktická část práce popisuje cíle a hypotézy, metody výzkumu a vlastní výsledky. Pro zjištění informací byl zvolen kvantitativní výzkum, použita metoda dotazování, technika dotazníku, jako pomocná metoda sekundární analýza dat a dokumentů. Šetření probíhalo přímou a zprostředkovanou formou v regionu Moravské Budějovice. Výzkumný soubor byl tvořen rodiči dětí do 15 let věku.

Byla zmapována nabídka sociálních služeb v regionu. Bylo zjištěno, že v regionu jsou rodinám s dětmi poskytovány tři typy služeb, a to sociální služby registrovaných poskytovatelů, služby na podporu fungující rodiny a služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí. Informovanost o těchto službách je v Moravských Budějovicích poměrně vysoká, na rozdíl od obcí regionu, kde je informovanost o službách výrazně nízká. Nejčastějším zdrojem informací o sociálních službách v regionu jsou známí rodičů, v Moravských Budějovicích také internet. Rodiny s dětmi využívají převážně nabídku služeb na podporu fungující rodiny, především volnočasové aktivity pro jednotlivé členy rodiny. Rodiče by ale spíše upřednostňovali volnočasové aktivity pro rodiny jako celek. Potřeby rodičů nejsou v regionu satureovány, především z důvodu nedostatečné nabídky některých sociálních služeb v regionu.

Abstract

Title: Social Services for Families with Children in Moravské Budějovice Region

This thesis deals about social services for families with children in Moravské Budějovice Region. Its main goal is mapping the offer of social services for families with children in the region and finding out the level of acquaintance of family members with children with the offer of these services. Further, I tried to find out the most frequent source of information about social services for families with children in the region, what sort of services are preferred by families with children, and whether the offer of services in the region corresponds to the needs of parents.

This baccalaureate thesis is divided into theoretical and practical parts. The theoretical part deals about family, social services by themselves, social services for families with children in Moravské Budějovice Region and about planning of social services. The practical part describes the aims and hypotheses, the methods of research and the actual results. To collect needed information the quantitative research was optioned, the method of inquiry and the technique of questionnaire were used, as well as the secondary analysis of data and documents as the auxiliary method. The investigation went through in the direct and mediated forms within Moravské Budějovice Region. The research set was focused on the parents of children under the age of 15.

The offer of social services in the region has been mapped. It was found out that families with children are provided with three types of services, i. e. with the social services of registered providers, with the services to support functioning families and with the services within the framework of social and legal protection of children. The knowledge of these services in Moravské Budějovice is relatively high, unlike the village communities in the region where the knowledge of them is considerably low. Friends of parents are the most frequent source of information about social services in the region; in Moravské Budějovice itself also the Internet. Families with children make use of the services to support functioning families prevailingly, above all free-time

activities for families as a whole. The parental needs in the region are not saturated enough, mainly from the reason of lacking services in the region that would satisfy these needs.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 4. 5. 2012

.....

Jana Šrámková

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Aleši Novotnému za odborné vedení, čas a trpělivost, které mi věnoval při konzultacích s bakalářskou prací. Poděkování patří i mé rodině za obětavou pomoc a podporu při zpracování mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD.....	9
1 SOUČASNÝ STAV.....	10
1. 1 Rodina.....	10
1. 1. 1 Funkce rodiny, její typologie.....	11
1. 1. 2 Rodina a její proměny.....	13
1. 1. 3 Současná rodina.....	15
1. 1. 4 Sociální práce s rodinou.....	18
1. 2 Sociální služby.....	19
1. 2. 1 Legislativní úprava sociálních služeb v České republice.....	20
1. 2. 2 Základní druhy a formy sociálních služeb.....	21
1. 2. 3 Financování sociálních služeb.....	23
1. 3 Sociální služby pro rodiny s dětmi.....	24
1. 3. 1 Vývoj sociálních služeb pro rodiny s dětmi od r. 1989.....	24
1. 4 Plánování sociálních služeb.....	27
1. 4. 1 Komunitní plánování v Moravských Budějovicích.....	29
2 CÍL PRÁCE A HYPOTÉZY.....	31
2. 1 Cíl práce.....	31
2. 2 Hypotézy.....	31
2. 2. 1 Operacionalizace pojmů.....	32
3 METODIKA.....	34
3. 1 Použité metody a techniky výzkumu.....	34
3. 2 Charakteristika výzkumného souboru.....	36
4 VÝSLEDKY.....	38
4. 1 Nabídka sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu.....	38
4. 2 Informovanost o sociálních službách, jejich využívání.....	45
5 DISKUSE.....	73
6 ZÁVĚR.....	83
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	85

8 KLÍČOVÁ SLOVA.....	92
9 PŘÍLOHY	93

Úvod

Rodina je základním prvkem společnosti. Dochází v ní k formování osobností jednotlivých členů. Je prostředím, kde dochází k výchově, je určitým emocionálním zázemím, pilířem bezpečí a jistoty. Nejen z těchto důvodů je obecně považováno za důležité, rodinám různými formami pomáhat a chránit je. Každá rodina má právo na pomoc a podporu.

Práci na téma „Sociální služby pro rodiny s dětmi v regionu Moravské Budějovice“ jsem si vybrala, jelikož mne tato problematika velice zajímá a to nejenom jako občana tohoto regionu, ale také jako matku a člena rodiny, jež sami využívají sociálních služeb poskytovaných v tomto regionu. Zpracování tohoto tématu vidím přínosné i vzhledem k neustále narůstajícím problémům ve společnosti a neustále stoupajícímu počtu dysfunkčních rodin. Je proto důležité usilovat o zachování rodin a obnovení jejich narušených funkcí.

V oblasti sociálních služeb dochází v posledních letech k výrazným změnám, které mimo jiné souvisí s přijetím zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách. Kromě služeb vycházejících z tohoto zákona jsou v České republice poskytovány i další služby na podporu rodiny. Rodiče jsou často v nabídce sociálních služeb značně dezorientováni. Proto se chci v mé práci zabývat možnostmi, které jsou rodičům dětí v regionu Moravské Budějovice v této oblasti nabízeny. Hlavním cílem mé práce je zmapování nabídky sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu a dále zjištění úrovně informovanosti rodin s dětmi o těchto službách.

V regionech České republiky je síť sociálních služeb stále nerovnoměrně vytvořena. Sociální služby by měly odpovídat dané lokalitě a potřebám občanů.

1 Současný stav

1. 1 Rodina

Rodina je obecně chápána jako nejpůvodnější, nejpřirozenější a nejdůležitější lidská skupina a instituce, ekonomická jednotka i jako základní stavební prvek sociálních struktur. (47) Je základním činitelem demografického vývoje (rodinný cyklus vázaný na biologické fáze od narození po smrt), sociální struktury (sociální strukturu tvoří spíše sítě vztahů rodin než jedinců), ekonomické (rodiny plní ekonomické funkce, jsou hospodařícími domácnosti) a kulturní (diferencované reprodukuje základní normy, hodnoty, kulturní vzorce společnosti). (19)

Rodina tedy jako primární nositel kultury poskytuje základ norem a hodnot dané společnosti. Vede dítě ke společenskému životu v prostředí, ve kterém vyrůstá, učí ho orientovat se ve světě symbolů. Rodinná výchova seznamuje dítě s kulturními vzorci (tradice, zvyky, mravy, zákony, tabu, apod.). (66)

Rodina je forma dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Další znaky rodiny jsou sociokulturně podmíněny. Patří k nim společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzenské linii, společná produkce a konzumování statků. (22)

Rodina je nejen skupinou (formou vztahů členů a jejich organizace), ale i institucí (závazným systémem uspořádání a pravidel soužití). Zajišťuje kontinuitní a diskontinuitní společenské procesy, zajišťuje pro jedince i společnost nejzákladnější funkce, zprostředkuje je mezi individuem a celkem společnosti. Poznatky o životní úrovni rodin, možnostech osobního a profesního růstu jejich členů, jejich kulturní úrovni, o problémech či deviacích a rozkladu rodin tak vypovídají i o poměrech ve společnosti. Rodina jako společensky schválená forma soužití lidí je právem předmětem silné sociální kontroly. (19)

1. 1. 1 Funkce rodiny, její typologie

Rodina by měla být pro jedince jako primární skupina především emocionálním zázemím, pilířem bezpečí a jistoty, stimulace, podnětů a uznání, místem elementárních zkušeností a základnou pro vstup do společnosti. Tento výčet požadavků svědčí o obrovských nárocích, které jsou na rodinu kladeny. (19)

Nároky a požadavky na rodinu v dnešní společnosti stále vzrůstají. Důsledkem je, že své funkce plní jen nedostatečně. Na druhé straně současná rodina posílila význam rodiny jako útočiště před veřejným světem, rodinné prostředí se více než dříve stává protiváhou veřejného prostoru. Zejména v sociálně slabém prostředí rodina často vystupuje jako jediný opěrný bod, kam se její členové, především děti, mohou uchýlit. Je tedy stále nenahraditelnou institucí, protože nejlepším způsobem spojuje specifické a univerzální. Bez osobního, angažovaného zaujetí rodičů na osudu potomků by se děti vychovat nedaly a bez respektu k danému stavu společnosti a jejím potřebám také ne. (35)

Funkce rodiny:

- Biologicko-reprodukční funkce má význam jak pro společnost jako celek, tak také pro jedince, kteří rodinu tvoří. Pro svůj zdárný rozvoj potřebuje společnost stabilní reprodukční základnu. Proto je také v jejím zájmu, aby se rodil takový počet dětí, který tyto perspektivy naplní.
- Sociálně-ekonomická funkce je důležitá pro společnost z toho důvodu, že rodina je chápána jako významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Její členové se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry v rámci výkonu určitého povolání a současně se rodina sama stává významným spotřebitelem, na němž je značně závislý trh.
- Ochranná funkce (zaopatřovací, pečovatelská) spočívá v zajišťování životních potřeb (biologických, hygienických, zdravotních) nejen dětí, ale všech členů rodiny. Rodina je znovu na této funkci více zainteresována a očekává se od ní větší spoluúčast na jejím plnění.

- Socializačně-výchovná funkce má význam pro přípravu dětí a mladistvých v rodině na vstup do praktického života. Rodina je první sociální skupinou, která učí dítě přizpůsobovat se životu, osvojovat si základní návyky a způsoby chování běžné ve společnosti.
- Rekreační, relaxační a zábavná funkce se projevuje například v tom, do jaké míry tráví všichni členové rodiny pohromadě svůj volný čas, jakým zájmovým činnostem se věnují apod.
- Emocionální funkce rodiny je zásadní a nezastupitelná. Žádná jiná instituce nedokáže totiž vytvořit podobné a tak potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty, a tak podstata a smysl nemohou být nikdy proměněny. (31)

Má-li být rodina zdravá, funkční, musí dítěti zajišťovat po všech stránkách optimální vývoj, musí uspokojovat jeho základní potřeby (biologické, psychické, sociální, vývojové). Za poruchu rodiny považujeme situaci, kdy není jedna nebo více základních potřeb dítěte naplňována, kdy rodina neplní základní požadavky, které platí za společenskou normu. Jedná se zpravidla o selhání jednoho nebo více členů rodiny. Hlavní příčiny poruch rodiny jsou:

- objektivní příčiny – nejsou závislé na vůli rodičů (vátky, hladomor, úmrtí, nemoc, nezaměstnanost),
- subjektivní příčiny – závislé na vůli rodičů (nezralost, nevyrovnání se s neočekávanou situací, nepřijímání společensky platných norem, neochota pečovat o dítě),
- kombinace předešlých (33)

Z hlediska typologie má zásadní význam, do jaké míry se daří rodině vypořádat s funkcemi, které má plnit. Hovoříme proto o rodině funkční (všechny své funkce plní přiměřeně), dysfunkční (některé funkce nejsou plněny dostatečně, celkový život rodiny však není zásadně ohrožen) a afunkční (rodina nezvládá své základní funkce, je vnitřně rozkládána a zásadně je narušován i socializační vývoj dítěte). (31)

Je-li rodina v nějakém směru dysfunkční, některé důležité potřeby jejích členů zůstávají neuspokojeny, a rodina se pro ně stane spíše zdrojem zátěže. Pokud jde o dítě, jehož osobnost se teprve rozvíjí, mohou mu v důsledku narušení rodinných funkcí určité významné zkušenosti chybět nebo jeho další vývoj může být deformován různými negativními vlivy. (63)

Z hlediska dysfunkce rodinného systému jde o rodinu, v níž jeden nebo více členů produkuje maladaptivní, nezdravé chování. Dysfunkční rodiny vykazují některé z těchto charakteristik: popírání či neřešení problémů, chybějící intimita, vzájemné obviňování, rigidní role, potlačování osobní intimity na úkor rodinné identity, individuální potřeby členů rodiny obětované dysfunkčnímu rodinnému systému, nejasná komunikace, chybění jasných hranic mezi členy rodiny, nejasná pravidla a kompetence. (57)

1. 1. 2 Rodina a její proměny

Založení rodiny, velikost rodiny ani způsob rodinného soužití nebyly v našem civilizačním okruhu až do 19. století věcí individuální volby. Nové rodiny se zakládaly kvůli státu (např. u Řeků) a kvůli zájmům orientačních rodin, resp. rodů, z nichž manželé pocházeli. Ve středověku bylo k založení rodiny třeba mít i souhlas vrchnosti. Kromě těchto světských nutností bylo historicky donedávna založení rodiny bezvýjimečně i smlouvou s Prozřetelností, jak to např. stručně vyjadřuje křesťanská formule: Co Bůh spojil, člověk nerozdvojí. Romantismus v reakci na racionalismus osvícenství zdůraznil jako vysokou hodnotu cit. Lidé moderní doby, tzn. doby industriální, začali brát svůj osud do vlastních rukou. V nejvážnějších životních rozhodnutích, k nimž jistě patří založení rodiny a početí dětí, se řídili tím, co oni osobně cítili a preferovali. (34)

Tradiční rodinné chování se vyznačovalo tím, že většina párů začala děti rodit až po uzavření manželství. Toto rození trvalo většinou po celé období fertility. Od poloviny 19. století páry sice začínají rodit až po svatbě, ovšem děti se nerodí po celé období fertility ženy. Rození je ukončeno daleko dříve, než je fyziologická schopnost žen rodit. Tento demografický přechod postupně zasáhl všechny vyspělé země. Faktorů, jimiž byla tato změna způsobena, je celá řada. Obecně lze říci, že se jedná o vzájemné

působení jak kulturních tak strukturálních vlivů, které souvisely s rozpadem tradiční společnosti a vznikem společnosti moderní. (50)

Dalšími významnými činiteli, které během 20. století formovaly podobu rodiny, byly masivní vstup žen na trh práce a rozšíření antikoncepčních prostředků. Ženy se tak vyvázaly z podřízenosti mužům, na níž byl založen tradiční model patriarchální rodiny. V 70. letech 20. století také dochází ke zvýšení počtu rozvodů a počtů neúplných rodin, narůstá množství nesezdaných soužití a zvyšuje se počet dětí narozených mimo manželství. Kromě sexuální revoluce má na tyto skutečnosti vliv změna kulturních a hodnotových postojů, které se vyznačují pluralizací a individualizací hodnot. Před rodinami se v důsledku těchto procesů otevírají možnosti mnohých voleb. Na druhou stranu jsou rodiny vystaveny rizikům a nejistotám, které souvisí právě s těmito volbami. Formují se nové a méně stabilní rodinné způsoby soužití. Na povrch vyplývají také problémy se sladěním mateřské (rodičovské) a profesní role. Postmoderní rodiny již nejsou zakládány proto, aby reprodukovaly populaci nebo jinak prospívaly velkým společenstvím lidí. Stabilita těchto rodin stojí a padá s citovou bilancí partnerského vztahu. (34)

Mění se role matky v rodině by neměla být vnímána jako změna špatná, ale jako ta, která podporuje zdravý šťastnější styl pro všechny členy rodiny. Matka bude roli matky plnit stále a to bez ohledu na to, kolik změn v životě nastane. Rodina si pouze musí uvědomit role matek z minulosti, a jak se její role mění k lepšímu. (20)

Zatím jsou pozorovány zastaralé názory a existuje pro mladé matky riziko, že jsou nedobrovolně vtlačeny do klasické role matky. Proti tomu musí vzniknout rámcové podmínky vytvořené politikou. Ty obsahují podporování žen v jejich povoláních a podporování mužů v jejich rodinných schopnostech. (17)

To všechno jsou naprosto podstatné změny, hluboce zasahující sociální struktury soudobých společností našeho civilizačního okruhu a individuální životy všech jejich členů. Některé změny pak vyvolávají nutně další změny, po rodině moderní přichází rodina postmoderní. (46)

1. 1. 3 Současná rodina

Současná rodina je stále více privátním podnikem. Jen některé rodiny si dnes nechávají posvětit manželský svazek v kostele, stále méně rodin si jej nechává potvrdit úředně, takže roste počet nesezdaných soužití. Doba, kdy se partnerům narodí děti, i počet dětí jsou uváženou volbou jednotlivců. Dnes v bohatých západních státech roste jak počet dětí narozených mimo manželství, tak počet dvojic programově bezdětných. Dítě je v současnosti především citovou investicí. Z čistě ekonomického hlediska je dítě investice velká a nevratná. Proto je pečlivě zvažována a proto se v rozvinutých zemích rodí dětí stále méně. Dnes je na Západě rodina s mnoha dětmi anomálií. (34)

Ve většině evropských zemí a stejně tak i v České republice hraje jednu z hlavních rolí v problematice fungování rodin slučitelnost rodičovské a profesní role a to zejména v rodinách s dětmi, jejichž rodiče dosáhli vyššího vzdělání. Na jedné straně možnost dosažení stejného vzdělání mužů i žen umožňuje oběma pohlavím prakticky stejně slibné zahájení profesní kariéry, na druhé straně se obecně předpokládá její kontinuitní vývoj u mužů a diskontinuitní vývoj u žen. Tento fakt sám má patrně velký vliv na vzrůstající procento dobrovolné bezdětnosti a prokazatelný negativní vliv na rozhodování se pro dítě vyššího pořadí, zvláště u žen se sekundárním a terciálním vzděláním. (5)

Česká rodina sice stále staví na tradičních rodinných hodnotách a převážně inklinuje k tradičnímu uspořádání, na druhé straně ve společnosti narůstají tendence k rozvolňování partnerských vztahů a k preferování individuálních zájmů v osobním životě, přičemž narůstá popularita diferencovaných, méně stabilních typů soužití. (5)

Dětí vyrůstajících v neúplných rodinách stále přibývá, přibývá dětí vyrůstajících s nevlastními rodiči a zvyšuje se i počet tzv. sociálních siroteků, tedy dětí, které sice mají biologické rodiče, ale ti nejsou schopni nebo ochotni o dítě pečovat. Křehkost rodiny musejí soudobé státy kompenzovat ochranou dítěte a budováním systémů náhradní rodinné péče. (34)

Role velkých rodin byla postupně vytlačena v procesu přechodu od naturálního zemědělství k tržní ekonomice. Malé, nukleární rodiny ztrácely ekonomické i fyzické možnosti pečovat o rodiče a sourozence, o které v nouzi pečovala církev, později obec a

stát. Nukleární rodina sice může sociální politiku ovlivňovat sociálními kontrolními mechanismy, avšak nemůže ji formovat a uskutečňovat tak, jako to mohla velká rodina se zemědělským zázemím. Nukleární rodina se stala objektem sociální politiky. (62)

Soudržná rodina stále představuje důležitý zdroj ochrany při nepříznivé situaci a naplňuje emocionální a vztahové potřeby ohroženého jednotlivce. Soudržná rodiny nabízí pozitivní stimulaci osobnostního vývoje jednotlivce. Členové rodiny jsou poté schopni zvládat vyšší míru zátěže a zvyšují se životní šance členů rodiny. (5)

Rodina je společenskou institucí, její podobu ovlivňují prominentní hodnoty dané společnosti. Neexistuje způsob, jak navrátit „staré zlaté časy“ soudržných rodin, které měly více dětí, nerozváděly se, staraly se o své staré a nemocné členy. Přes všechno, co bylo uvedeno, rodina byla a je základní jednotkou všech lidských společností. (34)

Rodinou jako objektem sociální politiky rozumíme jednak všechny obyvatele dané země, kterým jsou opatření sociální politiky určena, na něž jsou orientována, ať již jako na jednotlivce, či na určité sociální skupiny (např. rodiny s dětmi, nezaměstnaní, nemocní, apod.). (32)

Rodina potřebuje pomoc a podporu při řešení problémů ohrožujících její existenci, např. sanací dysfunkčních rodin, při ohrožení práv některého členy rodiny zneužíváním, týráním. (62) Rodiče i děti potřebují, aby jejich základní potřeby byly uspokojeny. Rodiče i děti se musí bezpečně. Děti pro svůj zdravý vývoj potřebují cítit podpůrné a pečující vztahy od rodičů. (49)

Podpora při založení rodiny zahrnuje získání bydlení, pomoc při narození dítěte včetně doby těhotenství a doby bezprostředně následující po porodu. Jde také o podporu a pomoc při výchově dětí. Prostředky jsou rodinné poradenství, rodinné dávky, daňová opatření, podpora bydlení a služeb pro rodiny s dětmi, dávky novomanželům apod. Na stejnou ochranu mají nárok osamělé matky a děti. V řadě systémů se rodina stala objektem péče, např. v Norsku a Albánii jsou dávky poskytovány rodině v nouzi, nikoli jednotlivci. V některých zemích všechny rodiny mohou náklady na vzdělání odečíst ze základu pro výpočet přímých daní. Ve všech evropských zemích mají rodiče alimentární povinnost ke svým nezletilým dětem, pokud si sami nevydělávají. V Německu obecní péče nastupuje teprve poté, co byly vyčerpány všechny možnosti

rodinné péče. V poslední době se výšena pozornost v Evropě věnuje přiměřenému bydlení nízkopříjmových rodin s více dětmi – jde o chráněná bydlení, sociální příspěvky na nájemné, topení, elektřinu a vodu. (62)

Pro bezproblémové fungování rodinného života jsou klíčové tři základní předpoklady: znalosti/kompetence, čas a peníze. U mnohých rodin ale nejsou tyto předpoklady v potřebné míře naplněny. Současné rodiny se potýkají s řadou komplikací při zabezpečování svých potřeb a sladování pracovních a rodinných rolí. (7)

Současná česká rodina se potýká s řadou socioekonomických překážek, společenských tlaků, kulturně hodnotových proměn a rozporů a vysokých nároků na výchovu dětí a jejich péči. K nejzávažnějším a častým patří zejména finanční nedostupnost bydlení a obtíže se zapojením se na trh práce a vybudováním si jisté pracovní pozice. Tyto skutečnosti způsobují ztížení podmínek k jejímu bezproblémovému fungování a obtížnější naplňování jejích potřeb. (5) K ekonomickým překážkám směřuje i fakt, že poměrná většina rodičů dává raději přednost zvýšení finančních dávek před zajištěním služeb. (21)

Pro mladou rodinu je nezbytností úroveň dostupnosti bydlení. Pro většinu mladých rodin je tržní nájemné bydlení velmi špatně dostupné. Představuje velkou zátěž pro rodinný rozpočet. Dosažení takového bydlení je pro mnoho mladých rodin při narození dítěte a faktickou ztrátou druhého příjmu v rodině dosti náročné. (6)

Další problematickou skutečností je nedostatek finančně a teritoriálně dostupných služeb péče o děti do tří let věku, které jsou jedním z důležitých předpokladů slučitelnosti profesních a rodinných rolí. Pro většinu rodin jsou i finančně nedostupné. Rodiče jsou dnes ve svém výchovném úsilí značně osamoceni. Výchova dětí a zabezpečení rodiny jsou v porovnání s výkonem zaměstnání chápány v celospolečenském kontextu jako méně přínosné a důležité, což dokládá oslabená pozice rodičů na trhu práce. Rodiče jsou přitom vystaveni vysokým nárokům na kvalitu výchovy dětí. (5)

Vedle vytváření příznivých vnějších podmínek pro fungování rodin je nezbytné podporu směřovat také ke kvalitativnímu rozměru rodičovství a rodinného života. Je

nezbytné posilovat informovanost rodičů o potřebách, vývoji dětí a službách pro rodinu pro docílení snazšího zvládnutí výchovných problémů a fungování rodiny. (5)

1. 1. 4 Sociální práce s rodinou

Sociální práce s rodinou vznikající jako samostatný obor se primárně věnovala chudým rodinám. V popředí zájmu byly příjmy rodin, hospodaření s nimi, přítomnost, respektive nepřítomnost abnormit u dospělých i u dětí. Sociální pracovníci byli první pomáhající profesionálové, kteří navštěvovali rodiny v jejich přirozeném prostředí. (34)

Sociální práce s rodinou vychází z rodinné terapie. Je specifická v tom, že sociální pracovník nepracuje pouze s jednotlivcem, ale s celou rodinou nebo několika jejími členy. Odborník zapojuje všechny členy rodiny, kterých se problém dotýká. Dochází tak k efektivnějšímu řešení vzniklých potíží. Členové rodiny spolu komunikují a vzájemně se ovlivňují. Často není možné určit příčinu problémů ani jejich nositele. Pro sociální práci s rodinou je velmi důležitá nestrannost. (24)

Problémy v rodině mohou mít původ v běžných krizích rodiny, jako jsou ztráta zaměstnání jednoho partnera, rodiny v hmotné nouzi a ohrožené chudobou, rodiny se členem ve výkonu trestu odnětí svobody. Dále sociální pracovníci pracují s problémy souvisejícími s náročnějšími vývojovými fázemi rodiny, tj. narození dítěte, puberta apod. (24)

Nejčastěji potřebují pomoc rodiny, ve kterých žije samostatný rodič s dětmi, rodiny, které se rozšířily dalším sňatkem, třígenerační rodiny a nebiologické rodinné formy (adoptivní rodiny). Výjimkou není dokonce ani převažující forma rodiny v naší společnosti, jež tvoří rodiče s biologickými dětmi. (18) Nezřídka je klientem rodina se závažně nemocným členem, s dětmi s poruchami chování, rodiny, ve kterých dochází k rozpadu manželských vztahů, případně rodiny, ve kterých se objevuje násilí. (56)

Návštěva v rodině je výborným prostředkem ke sblížení mezi pomáhajícím pracovníkem a členy rodiny. Během pravidelných návštěv je možné zjistit o rodině mnohem více informací než během série návštěv rodiny v organizacích, které poskytují sociální služby. (61)

Sociální práce s rodinou zahrnuje celou škálu možných intervencí od preventivních programů až po případovou sociální práci s konkrétní rodinou. (56)

1. 2 Sociální služby

Termín sociální služba je používán k označení:

- druhu sociální péče poskytované konáním (službou) státní (obecní) instituce ve prospěch jiné osoby,
- šířeji činnosti (výkonu) ve prospěch občanů poskytovaných soukromoprávní nebo veřejnoprávní institucí přímo nebo soukromoprávní institucí za podpory veřejnoprávní instituce,
- sociální práce (odborná činnost profesionálních pracovníků) ve prospěch lidí v sociální nouzi. (62)

Pod sociální služby můžeme zahrnout veškeré činnosti, které poskytují lidem ochranu před sociálním vyloučením, případně podporu při sociálním začleňování. Jejich cílem je umožnit zapojení se do běžného života společnosti a využívat obvyklým způsobem jiných systémů (např. bydlení, služby zaměstnanosti). (1)

Sociální služby se poskytují občanům, kteří jsou společensky znevýhodněni. Cílem je zlepšit kvalitu života těchto osob, případně je v nejvyšší možné míře do společnosti začlenit, nebo společnost chránit před riziky, jichž jsou tito lidé nositeli. Sociální služby jsou proto poskytovány se zřetelem nejenom na osobu uživatele, ale také na jeho rodinu, na skupiny, do nichž patří, případně na zájmy širšího společenství. (36)

Sociální služby jsou službami veřejnými a musí bezprostředně reagovat na měnící se potřeby občanů na místní úrovni. Z toho jasně vyplývá, že samospráva musí jednat v souladu s veřejným zájmem a především se zájmy občanů. (52)

Sociální služby v užším, oborovém pojetí jsou v současnosti v České republice součástí státního systému sociálního zabezpečení. Zákonem jsou zařazeny do oblasti tzv. sociální pomoci. (36)

1. 2. 1 Legislativní úprava sociálních služeb v České republice

Pramenem platné právní úpravy sociálních služeb je zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Definuje sociální služby jako činnost nebo soubor činností, které zajišťují pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. Sociálním začleňováním je chápán proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené dosáhnou příležitostí a možností, které jim pomohou se plně zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který se společností považován běžným. Sociálním vyloučením je chápáno vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a v důsledku nepříznivé sociální situace se do něj zapojit. (25)

Zákon o sociálních službách je významným mezníkem v modernizaci rychle rostoucího sektoru sociálních služeb. Přináší zcela nové pojmy, zásady a nástroje. Uživatelům jasně zakotvuje jejich práva a především přináší poskytovatelům nové povinnosti. Zákon poprvé v historii zřetelně říká, jak by sociální služby měly vypadat. (10) Práce na prvních návrzích nového systému sociální pomoci začaly již v roce 1994, ale teprve v květnu roku 2006 byl nový zákon o sociálních službách přijat, a později vydán ve Sbírce zákonů pod číslem 108/2006 Sb. (36)

Na základě zákona o sociálních službách obcím vznikly nové povinnosti. Obec je přirozeným sociálním prostředím. Pro mnohé je domovem, místem, kde se narodili nebo prožili podstatnou část života. Obcím i krajům ukládá zákon povinnost zajišťovat dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb a zprostředkovat kontakt mezi uživatelem a poskytovatelem služby, přičemž obce i kraje mohou využívat informačního systému spravovaného Ministerstvem práce a sociálních věcí. (40)

Zákon definuje jednotlivé sociální služby podle účelu sociální služby, okruhu osob, pro který je sociální služba určena, a výčtu sociálních činností. (30)

1. 2. 2 Základní druhy a formy sociálních služeb

Zákon rozlišuje tři základní druhy sociálních služeb:

- sociální poradenství,
- služby sociální péče,
- služby sociální prevence. (25)

Sociální poradenství

Sociální poradenství zaujímá v systému poskytování sociálních služeb specifické místo. Je poskytováno formou základního nebo odborného sociálního poradenství. (23)

Základní sociální poradenství poskytuje osobám potřebné informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Poskytovatelé sociálních služeb jsou vždy povinni tuto činnost zajistit. (25) Základní poradenství je zahrnuto ve všech druzích sociálních služeb, je bezplatné a poskytuje i informace o způsobech předcházení nepříznivé sociální situace. (52)

Odborné sociální poradenství je poskytováno se zaměřením na potřeby konkrétních sociálních skupin osob v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro seniory, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí. Zahrnuje též sociální práci s osobami, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Součástí odborného poradenství je také půjčování kompenzačních pomůcek. (25)

Služby sociální péče

Služby sociální péče mají pomoci osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost, s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti, a v případech, kdy toto vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení. Ke službám sociální péče patří osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro osoby s e zdravotním postižením, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, chráněné bydlení a sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízeních ústavní péče. (25)

Služby sociální prevence

Úkolem služeb sociální prevence je pomoci zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby. Cílem těchto služeb je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. Do tohoto druhu služeb patří raná péče, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, kontaktní centra, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová denní centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodinu s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy a sociální rehabilitace. (25)

Tyto služby lze rozdělit také na:

- sociální služby státní a obecní
- sociální služby nestátní (37)

Sociální služby se poskytují ve třech základních formách:

- pobytové - jedná se o služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb,
- ambulantní - jedná se o služby, za kterými osoba dochází nebo je doprovázena nebo dopravována do zařízení sociálních služeb a součástí služby není ubytování,
- terénní - jedná se o služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí. (25)

1. 2. 3 Financování sociálních služeb

Poskytování sociálních služeb je důsledkem stavu sociální nouze, tj. neschopnosti jedince zabezpečit své potřeby vlastními silami z jiných důvodů než hmotných. (62)

Ekonomie sociálních služeb je v České republice založena na tzv. principu vícezdrojového financování. Poskytovatelé sociálních služeb uplatňují nárok na finanční prostředky pro provozování sociální služby z několika zdrojů. Mezi nejvýznamnější zdroje finančních prostředků patří veřejné rozpočty a platby od uživatelů. Příjemci dotací ze státního rozpočtu mohou být jen poskytovatelé sociálních služeb registrovaní podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. (27)

Do oblasti veřejných rozpočtů patří zejména státní rozpočet České republiky, stejně tak však i rozpočty krajů, měst a obcí. Největší část finančních prostředků z této oblasti financování sociálních služeb plyne poskytovatelům sociálních služeb ze státního rozpočtu a to na základě každoročně vyhlášených dotačních řízení. Nejvýznamnějším vyhlášovatelem dotačního řízení ze státního rozpočtu pro poskytovatele sociálních služeb je Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky. Finanční prostředky získané z dotačního řízení jsou určeny na úhradu běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociální služby. (27)

Sociální služby jsou klientům poskytovány buď bezplatně, nebo za plnou či částečnou úhradu. Výše úhrady za poskytnutou službu je stanovena smlouvou u poskytnutí služby. (25) Úhradami od uživatelů jsou myšleny platby od osob, kterým je poskytována sociální služba podle zákona o sociálních službách. Pro posílení peněžní soběstačnosti uživatelů sociálních služeb byl zaveden nový finanční nástroj, kterým je příspěvek na péči. Použití příspěvku na péči umožní uživateli hradit většinou část nákladů poskytované služby. (27)

Kromě výše uvedených zdrojů financování sociálních služeb, vstupují do systému financování také finanční prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie, sbírek, fondů a nadací. (27)

1. 3. Sociální služby pro rodiny s dětmi

V oblasti sociálních služeb obecně dochází v posledních letech k výrazným změnám, zejména v přístupu k uživatelům sociálních služeb a v používaných metodách sociální práce. Hlavním posláním sociální služby je snaha umožnit lidem, kteří jsou v nepříznivé sociální situaci, zůstat rovnocennými členy společnosti a využívat jejich přirozených zdrojů, žít nezávisle, v kontaktu s ostatními lidmi a v přirozeném rodinném a sociálním prostředí. Jejich úkolem je tedy prevence sociálního vyloučení, podpora života v přirozeném společenství, ochrana zranitelných skupin obyvatelstva před porušováním jejich občanských práv i před neodborným poskytováním služeb. S ohledem na současný vývoj priorit je stále větší důraz kladen na rozvoj a podporu sociálních služeb cílených na pomoc rodinám, neboť právě ony významně usnadňují a mnohdy přímo umožňují setrvání klienta v jeho přirozeném, rodinném prostředí. (6)

Sociální služby pomáhají lidem žít běžným životem, umožňují jim pracovat, navštěvovat školy, účastnit se aktivit volného času, starat se o domácnost. Pomáhají zvyšovat kvalitu a zachovávat důstojnost života. Rodiny s dětmi patří mezi nejpočetnější skupiny příjemců sociálních služeb. (9)

1. 3. 1 Vývoj sociálních služeb pro rodiny s dětmi od r. 1989

Po roce 1989 se rozšířilo spektrum nových typů sociálních služeb pro rodiny. Vedle stávajících služeb (např. ústavní péče, rodinné poradny, pečovatelské služby) vznikly nové typy služeb (např. osobní asistence, centra denních služeb, raná péče). (5)

Do roku 2004 se v České republice vytvořilo široké spektrum sociálních služeb přesahující hranice stanovené legislativou. Legislativní normy upravovaly pouze jejich úzký výsek, zejména ústavy sociální péče. Nové služby se k nám dostaly jednak inspirací ze zahraničí, jednak vznikaly spontánně na základě aktuálních potřeb. Vývoj se odehrával převážně ve sféře nestátních organizací, které nebyly svázány žádnými vyhláškami a zákony. Platná právní úprava umožňovala poskytovat osobám, které nebyly schopny zabezpečit své základní životní potřeby, některé typy sociálních služeb (zejména ústavní, pečovatelskou a poradenskou službu). Ostatní sociální služby (zejména nové typy služeb zaměřené na podporu rodiny, jako jsou např. osobní

asistence, raná péče, odlehčovací služby, kontaktní centra) sice svým charakterem naplňovaly principy sociální integrace mnohdy daleko více než služby „tradiční“, neměly ovšem zákonnou oporu. To zásadně bránilo jejich rozvoji a rodiny jako uživatelé neměly garantovanou ani jejich dostupnost ani úroveň kvality poskytovaných služeb. (6)

Právní normy, které byly z velké části zastaralé a neodpovídaly vývoji, upravující sociální oblast:

- zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení (v § 74 tohoto zákona specifikována pomoc rodinám s dětmi),
- zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů ČSR v sociálním zabezpečení,
- vyhláška Ministerstva práce a sociálních věcí č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení (specifikuje některé typy služeb, z nichž pro cílovou skupinu „rodina“ jsou ve vyhlášce specifikovány zejména tyto sociální služby – manželské a předmanželské poradny, domovy pro matky s dětmi a stanice pečovatelské služby pro děti). (6)

Jelikož legislativní úprava v oblasti sociálních služeb pro rodiny neodrážela celkové změny posledních let, mnoho nově vzniklých typů sociálních služeb pro rodiny nebylo legislativně zakotveno a ošetřeno. Nebyla garantována dostupnost ani úroveň kvality poskytovaných služeb, nebyly jasné definovány kompetence jednotlivých poskytovatelů. Přetrvávaly též problémy ve financování sociálních služeb, zejména v rozložení zdrojů financování mezi stát, kraje, obce a uživatele. Některé tyto deficity řeší legislativní úprava – zákon o sociálních službách. (5) Zákon o sociálních službách byl přijat v květnu 2006 a později byl vydán ve Sbírce zákonů pod číslem 108/2006 Sb. (36)

Z pohledu rodinné politiky lze rozlišit tři typy aktivit zaměřených na podporu rodiny. (4) Prvním typem jsou sociální služby zaměřující se převážně na jednotlivé členy rodiny, ale i na rodinu jako celek ohroženou nepříznivou sociální situací, kterou nedokážou zvládnout vlastními silami, ani za pomoci rodinných příslušníků. Patří sem

sociální poradenství, služby sociální péče, služby sociální prevence. Spektrum nabízených sociálních služeb usiluje o naplňování specifických potřeb rodin a reflektování jejich typové rozmanitosti. Často se jedná o rodiny neúplné, vícedětné, rodiny se členem se zdravotním postižením, rodiny v systému náhradní rodinné péče, romské rodiny nebo rodiny přistěhovalců. Tyto typy rodin se mnohdy více potýkají s obtížemi s ekonomickým zabezpečením, nebo výchovou dětí a jsou více vystaveny sociálnímu vyloučení. Dostupnost sociálních služeb zajišťují v rámci působnosti veřejné správy v sociálních službách obce a kraje. Samotné poskytování sociálních služeb zajišťují převážně obce a nestátní neziskové organizace. (5) Registrovaní poskytovatelé sociálních služeb podléhají standardům kvality poskytovaných sociálních a tyto standardy jsou ze zákona kontrolovány krajskými úřady a Ministerstvem práce a sociálních věcí. (8)

Druhým typem služeb pro rodinu jsou služby na podporu fungující rodiny, které můžeme rozlišit na služby zaměřené na podporu rodiny v péči o děti, služby zaměřené na podporu funkce a soudržnosti rodiny a služby pomoci s vedením domácnosti. (5)

Služby na podporu fungující rodiny se rozlišují na:

- komerčně poskytované – služby poskytované v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (hlídání dětí do 3 let věku a nad 3 roky věku nerodičovskou osobou, pomoc s vedením domácnosti, volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti),
- nekomerčně poskytované (mateřská centra, volnočasové aktivity pro děti nebo rodiny s dětmi – centra pro rodinu, družiny, podpora v oblasti slučitelnosti profesních a rodinných rolí – přednášková činnost a poradenství, podpora a výchova k harmonickému partnerství, manželství a odpovědnému rodičovství – přednášková činnost a kurzy). (4)

Třetím typem jsou činnosti poskytované v rámci sociálně-právní ochrany dětí. (4) Sociální ochrana je sociální prevencí i sociální službou. Jako sociální prevence je depistáží ohrožených dětí. Chrání realizaci lidských práv. Stát není povinen chránit pouze ty, kteří o ochranu požádají, ale je zpravidla povinen vyhledávat případy

porušování lidských práv, zejména u těch, kteří nejsou schopni se bránit sami (např. depistáž v ochraně dětí). Stát může obecně chránit občany proti nežádoucímu sociálnímu chování jedinců (např. jedna z rolí sociálních kurátorů). Jako sociální služba intervenuje do soukromoprávních vztahů, např. rodiny, zaměstnání, z těchto důvodů ji zabezpečuje stát. Do okruhu jejích činností patří ochrana práv, zájmů a potřeb dětí, zastupování u soudu, vymáhání plnění rodičovských povinností, popř. nařizování nebo umožňování náhradní rodinné výchovy a ústavní péče o děti. Sem patří také organizace pěstounské péče. Tyto služby nejsou upraveny zákonem o sociálních službách, ale zvláštními předpisy. (62)

Sociálně právní ochrana dětí je zakotvena zejména v Úmluvě o právech dítěte a v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. (68). V České republice zajišťují sociálně právní ochranu dětí orgány sociálně právní ochrany dítěte působící na obecních úradech obcí s rozšířenou působností. (36) V samotné působnosti zřizují obce a kraje zařízení sociálně právní ochrany dětí jako jsou zařízení odborné poradenství pro péči o děti, zařízení sociálně výchovné činnosti, zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, výchovně rekreační tábory pro děti a zařízení pro výkon pěstounské péče. (24)

1. 4 Plánování sociálních služeb

Komunitní plánování sociálních služeb je metoda, která umožňuje na úrovni obce i kraje plánovat sociální služby takovým způsobem, aby co nejvíce odpovídaly dané lokalitě a potřebám občanů. Hlavním cílem je nastavit efektivní systém poskytování sociálních služeb a zajistit jejich místní a finanční dostupnost. (51) Je nutné zajistit kvalitní dostupnost sídel v regionech, zlepšit dopravní obslužnost všech obcí. (11)

Komunitní plánování umožňuje zpracovávat rozvojové materiály pro různé oblasti veřejného života na úrovni obce i kraje a výrazně posiluje principy zastupitelské demokracie. Charakteristickým znakem je důraz kladený na zapojování všech, kterých se zpracovávaná oblast týká, podpora dialogu a vyjednávání a snaha o dosažení výsledku, který je přijat a podporován většinou účastníků. (64)

Základem komunitního plánování sociálních služeb je spolupráce zadavatelů (krajů a obcí) s uživateli (klienty) a poskytovateli (jednotlivými organizacemi) sociálních služeb při vytváření plánu, vyjednávání o budoucí podobě služeb a realizaci konkrétních kroků. (3)

Při plánování sociálních služeb se vychází zejména z porovnání existující nabídky sociálních služeb se zjištěnými potřebami (potenciálních) uživatelů služeb. Výsledek provedeného srovnání slouží jako jeden z klíčových podkladů pro zformulování priorit v oblasti sociálních služeb. (3)

Obce a kraje jsou jedněmi z nejdůležitějších aktérů plánování rodinné politiky, neboť blíže znají potřeby rodin, a mají lepší přehled o místních podmínkách. Disponují širokou škálou kompetencí, díky nimž mohou realizovat řadu prorodinných opatření. Mají široké možnosti v oblasti podpory rodiny, jako je například podpora bydlení, infrastruktury, zřizování mateřských škol, pořádání společenských a propagačních akcí rodinného charakteru, poskytování rozmanitých služeb pro rodiny. (7)

Vedle klasických nástrojů finanční podpory rodin je třeba vytvářet širší materiální podmínky pro vznik a fungování rodin, zejména rozvíjet různé formy nástrojů bytové politiky, jejichž využívání zvyšuje dostupnost nájemního i vlastnického bydlení pro mladé rodiny, iniciovat a zavádět slevy pro rodiny a směřovat dotační podporu do rozvoje infrastruktury (zařízení pro volný čas dětí, například výstavba hřišť, neformální způsoby denní péče o děti, zpřístupnění dopravy, například autobusy pro matky s kočárky). (7) Rodiče dětí školního věku ovšem upřednostňují dostatečně vysoké finanční dávky před opatřeními z oblasti služeb. (59)

Služby péče o děti, které jsou jednou z významných podmínek slučitelnosti práce a rodiny a u dětí hrají důležitou roli v procesu výchovy a vzdělávání, by měly být přizpůsobeny potřebám pracujících rodičů, například otevírací hodiny. (7)

Síť sociálních služeb pro rodiny není v jednotlivých regionech dostatečně vytvořená a rozvíjená. V jednotlivých regionech přetrvávají výrazné odlišnosti v podílu těchto služeb. (5)

Na krajské úrovni lze služby pro rodinu rozvíjet prostřednictvím dotační podpory, ale také vytvářením dalších materiálních podmínek, například poskytnutím prostor pro

akce. Nezbytností je posilovat informovanost rodičů o službách a prostřednictvím místních médií propagovat rodinná témata a společensko-kulturní akce. Opatření pro podporu života rodin mohou touto cestou snadněji vcházet ve větší známost, mohou se pak stát předmětem neformálních diskusí a předmětem zájmu občanů a napomáhat ke zvyšování hodnot rodičovství. Informování všech aktérů je nedílnou součástí regionální rodinné politiky. Informace distribuované například prostřednictvím webového portálu, letáků a brožur, místního tisku a podobně, musí být poskytovány srozumitelným způsobem a je zapotřebí dát na jejich širokou dostupnost. (7)

1. 4. 1 Komunitní plánování v Moravských Budějovicích

Komunitní plán sociálních služeb pro region Moravské Budějovice je vypracován do roku 2013. Je vypracován na podkladě zmapování situace v sociálních službách na území obce s rozšířenou působností ke zjištění současného stavu a potřeb obyvatel regionu. Ze získaných podkladů byl zpracován Komunitní plán. Tento plán je tvořen z priorit a opatření. (44)

Projekt je výsledkem spolupráce občanů, poskytovatelů sociálních a souvisejících služeb a zástupců Města Moravské Budějovice a obcí patřících do regionu Moravské Budějovice. (44) V roce 2007 byla vypracována analýza potřeb uživatelů sociálních a souvisejících služeb v regionu. (41) Díky projektu je navázána spolupráce mezi organizacemi, veřejností, představiteli města a obcí. (44)

Komunitní plánování pomáhá zvýšit kvalitu a rozsah poskytovaných služeb v sociální oblasti, což zkvalitní životní úroveň a spokojenost občanů regionu. (44)

Pro Komunitní plán sociálních služeb byly sestaveny dvě pracovní skupiny:

- rodiny s dětmi, mládež, osoby ohrožené závislostí, osoby v sociální krizi,
- senioři, zdravotně postižení (včetně osob s mentálním postižením a duševně nemocných) a jejich rodiny. (43)

Společné priority pro obě pracovní skupiny:

- bezbariérovost (opatřením je zmapování situace ve městě, případně regionu, včetně veřejných budov),

- informovanost (opatřením je více informací v tisku, případně v kabelové televizi). (43)

Priority pro skupinu rodina s dětmi, mládež, osoby ohrožené závislostí, osoby v sociální krizi:

- prevence kriminality mládeže (opatřením je rozšíření spolupráce školy, sociálního odboru a neziskových organizací s rodinami, vyhrazení prostoru pro sportovní a volnočasové aktivity mládeže),
- podpora rodin s dětmi (opatřeními jsou výchova k rodičovství, asistenční služby pro rodiny s dětmi, podpora zájmové a sportovní činnosti rodin s dětmi, veřejně přístupná místa přizpůsobená rodinám s dětmi),
- pomoc osobám v sociální krizi – nezaměstnaní, zdravotně postižení, sociální vyloučení, menšiny, apod. (opatřeními jsou dobrovolnická centra, pomoc rodičům při návratu do zaměstnání po rodičovské dovolené, vzájemná spolupráce zainteresovaných osob a organizací s osobami v sociální krizi, poradenství v sociální krizi, azylový dům). (43)

V Moravských Budějovicích byl založen dobrovolný svazek obcí Moravskobudějovický mikroregion, který sestává ze všech obcí regionu. Obecným cílem je všeobecná spolupráce, koordinace vzájemné činnosti a podpora rozvoje celého regionu, mimo jiné také podporuje sociální rozvoj regionu. (45)

2 Cíl práce a hypotézy

2. 1 Cíl práce

Hlavním cílem je zmapovat nabídku sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu Moravské Budějovice a informovanost členů rodin s dětmi v regionu moravské Budějovice o nabídce těchto služeb.

Dílčí cíle

Zjistit úroveň informovanosti členů rodin s dětmi o nabídce sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu.

Zjistit nabídku sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu.

Zjistit, jaké sociální služby by upřednostnily rodiny s dětmi.

Zjistit nejčastější zdroj informací o sociálních službách pro rodiny s dětmi.

2. 2 Hypotézy

H1: Informovanost rodin s dětmi o poskytovaných službách pro rodiny s dětmi v regionu Moravských Budějovic je nedostatečná.

H2: Sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu využívají více rodiny s dětmi z Moravských Budějovic než rodiny z ostatních obcí regionu.

H3: Nabídka sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu odpovídá potřebám rodičů.

2. 2. 1 Operacionalizace pojmů

Informovanost rodičů – rodič bude znát pojem sociální služby pro rodiny s dětmi, organizace poskytující služby rodinám s dětmi v regionu Moravské Budějovice, dále jaké služby organizace poskytují.

Rodina s dětmi – zahrnuje úplné (otec a matka) i neúplné rodiny (otec nebo matka) s dětmi do 15-ti let věku

Sociální služby pro rodiny s dětmi – činnosti vykonávané ve prospěch rodin s dětmi poskytované soukromoprávními nebo veřejnoprávními institucemi přímo nebo soukromoprávními institucemi za podpory veřejnoprávních institucí. Jedná se o sociální služby poskytované dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách – poradenství, služby sociální péče (osobní asistence, pečovatelská služba, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, denní stacionáře, týdenní stacionáře), služby sociální prevence (raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, krizová pomoc, intervenční centra, nízkoprahová centra pro děti a mládež, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociální rehabilitace), dále služby na podporu fungující rodiny komerčně i nekomerčně poskytované (konkrétně se jedná o služby zaměřené na podporu rodiny v péči o děti, na podporu funkce a soudržnosti rodiny a služby pomoci s vedením domácnosti) a služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí (sociální kurátor pro děti, sepisování návrhů k soudu, poradenská činnost v oblasti náhradní rodinné péče, zastupování dětí v roli kolizního opatrovníka, terénní práce).

Region Moravské Budějovice – region Moravské Budějovice náleží do kraje Vysočina. Sestává z 24 obcí ze správního obvodu Moravské Budějovice. Jsou to obce Babice s integrovanou obcí Bolíkovice, Cidlina, Častohostice, Dědice, Dešov, Domamil, Hornice, Jakubov u Moravských Budějovic, Kojatice, Komárovice, Láz, Lesná, Lesonice s integrovanou obcí Horní Lažany, Litohoř, Lukov, Martínkov, Meziříčko,

Moravské Budějovices integrovanými obcemi Jackov, Lažínky, Vesce a Vranín, Nimpšov, Nové Syrovice, Radkovice u Budče, Vícenice, Zvěrkovice, Želetava s integrovanými obcemi Bítovánky, Horky a Šašovice. K 31. 8. 2010 měl region 15 364 obyvatel. Rozloha regionu činí 228, 9 km². (28) (29)

Potřeby rodičů – pomoc a podpora při řešení problémů ohrožujících jejich existenci, existenci rodiny, při ohrožení práv některého člena rodiny, při založení rodiny, pomoc při výchově dětí, podpora bydlení, pomoc a podpora v mezilidských vztazích, při hledání práce, potřeba volnočasových aktivit, potřeba finanční a teritoriální dostupnosti služeb, potřeba informovanosti rodičů

3 Metodika

3. 1 Použité metody a techniky výzkumu

Pro sběr a vyhodnocení dat byl zvolen kvantitativní sociologický výzkum, metoda dotazování, technika dotazník. Kvantitativní výzkum je zaměřen zejména na rozsah výskytu, frekvenci, intenzitu a zastoupení, jeho základním úkolem je měření těchto charakteristik a jejich souvislostí. (65) Metoda dotazování je specifický způsob určený pro sociální výzkum. Jedná se výhradně o zkoumání živých osob a podstatou metody dotazování je kladení otázek jak v mluvené formě, tak ve formě písemné. (53). Dotazník je soubor písemných otázek sledujících poznání určitých jevů v určitém souboru osob. (65) Je nejpoužívanějším prostředkem ke sběru informací. Jedná o formulář, který je určen respondentovi a obsahuje otázky a varianty odpovědí. (23)

Pro výzkum byl vyhotoven strukturovaný dotazník. Strukturovaný dotazník může mít podobu formuláře s otázkami, na které má respondent odpovědět, vytištěnými v určitém pořadí. (53). Před zahájením výzkumného šetření byl proveden předvýzkum na 10 respondentech. Předvýzkum odhaluje nedostatky, které by případně mohly zkomplikovat sběr a analýzu zkoumaných dat a zda je sběr dat a celý výzkum technicky proveditelný. (23) Na základě předvýzkumu byly dotazníky upraveny a poté distribuovány.

Vyplnění dotazníku bylo zajištěno přímým a zprostředkovaným kontaktováním. V úvodu dotazníku byli respondenti seznámeni s mou osobou, jakožto studentkou třetího ročníku Zdravotně sociální fakulty na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, se základními údaji o mé bakalářské práci, a za jakým účelem jsou data sbírána. Zdůrazněno bylo zachování anonymity respondentů.

Dotazník sestával z 18 otázek. Obsahoval jednak otázky uzavřené, kde byly respondentům předloženy varianty odpovědí. (26) 3 otázky byly koncipovány jako uzavřené dichotomické. Jedná se o otázku č. 1, jejímž obsahem byla znalost pojmu sociální služby pro rodiny s dětmi, otázku č. 8, jejímž obsahem bylo zjištění potřeby pomoci/podpory i v jiných oblastech života, které respondentem využívané služby nenabízejí, otázku č. 13, jejímž obsahem je zjištění pohlaví respondenta. 4 otázky byly

koncipovány jako uzavřené polytomické. Jednalo se o otázku č. 5, jejímž obsahem bylo zjistit, zda respondent považuje informace, které má o sociálních službách za dostačující, otázku č. 6, jejímž obsahem bylo využití sociálních služeb respondentem v roce 2011, otázku č. 14, jejímž obsahem je zjištění věku respondenta a otázku č. 15, jejímž obsahem je zjištění nejvyššího dosaženého vzdělání respondenta.

9 otázek v dotazníku bylo koncipováno jako polouzavřené otázky, které jsou kombinací uzavřených a otevřených otázek. (26) Respondent měl možnost vlastního vyjádření kromě předložených odpovědí. Jedná se o otázku č. 2, jejímž obsahem bylo, zda respondent zná v regionu poskytované služby pro rodiny s dětmi, otázku č. 3, jejímž obsahem je, zda respondent zná služby organizacemi v regionu poskytované, otázku č. 4, jejímž obsahem je zjištění, odkud respondent nejčastěji získává informace o sociálních službách, otázku č. 7, jejímž obsahem je zjištění, které služby respondent využil v roce 2011, otázku č. 9, v níž respondent uvádí potřebu pomoci/podpory i v jiných oblastech, ve kterých jím užívané organizace pomoc/podporu nenabízejí, otázku č. 11, jejímž obsahem bylo zjištění existence nějaké služby, kterou respondent chce, avšak z nějakých důvodů nemůže využívat, otázku č. 12, jejímž obsahem bylo zjištění, co brání respondentovi ve využívání této služby, otázku č. 16, zjišťující socioekonomické postavení respondenta a otázku č. 18 zjišťující bydliště respondent.

Dotazník obsahoval také otázky otevřené. U otázek otevřených se odpověď na otázku nechává zcela na respondentovi, který odpovídá vlastními slovy. (26) Jedná se o otázku č. 10, jejímž obsahem bylo zjištění, zda respondent využívá nějakých služeb mimo region v okolních městech a otázku č. 17, kde respondent uvedl počet dětí do 15 let věku a jejich věk. Pné znění dotazníku je uvedeno v příloze 1.

Jako pomocná metoda pro získání potřebných dat pro zpracování bakalářské práce byla zvolena analýza dokumentů. Studium dokumentů znamená sledování zkoumaných fenoménů hlavně rozsáhlé i minulé časové úseky jejich vzniku a existence, na příčinách či tvůrcích již nezávislé. Dokumentem v sociálním výzkumu je určitý produkt lidské činnosti, který vznikl z jiných důvodů, než je řešený výzkumný problém, nejčastěji z důvodu uchování, popřípadě předání, nějaké informace. (53) Dokumentem rozumíme vše zaznamenané, například knihy, novinové články, úřední spisy, databáze. (26)

Sekundární analýza dat a dokumentů umožnila získání reálných údajů z rozvojových plánů sociálních služeb regionu Moravské Budějovice, konkrétně se jednalo o Komunitní plán sociálních služeb a Katalog poskytovatelů sociálních služeb. dále z dokumentů poskytovatelů sociálních služeb v regionu Moravské Budějovice, konkrétně Rozhodnutí o registraci sociálních služeb Občanského sdružení Střed. Dále sekundární analýza dat umožnila získání reálných údajů o organizacích: Rodinné centrum Korálky, Základní umělecká škola, Dům dětí a mládeže Budík, Městské kulturní středisko Beseda, Městská knihovna, Muzeum řemesel, Svaz skautů a skautek Junák, organizace ZIKOS, Tělocvičná jednota Sokol, Turistické informační centrum a Sbor dobrovolných hasičů. Sekundární analýza dat a dokumentů umožnila také získání reálných údajů ze statistik Českého statistického úřadu, kde byla ze Sčítání lidí, domů a bytů v roce 2011 získána data o počtu obyvatel v regionu a dále byl zjištěn podíl rodin se závislými dětmi v regionu.

Výsledná data byla zpracována v programech Microsoft Excel a Microsoft Word. Výsledky jsou interpretovány v grafické podobě. Data byla uspořádána do kontingenčních grafů v procentuálním vyjádření a tabulek.

3. 2 Charakteristika výzkumného vzorku

V rámci výzkumu pro tuto bakalářskou práci byli osloveni rodiče dětí do 15 let věku žijící v Moravských Budějovicích a v regionu Moravské Budějovice. Region Moravské Budějovice tvoří 24 obcí. Výběr vzorku byl realizován stratifikovaným náhodným výběrem. Ten probíhá ve dvou krocích. V prvním je nahlíženo na základní soubor jako na množinu tvořenou určitými podsoubory neboli strata. Jejich prvky mají jednu nebo více společných vlastností. V kroku druhém se v každém ze strat provede náhodný výběr. (53) Na základní soubor, rodiče dětí do 15 let věku v regionu, bylo nahlíženo jako množinu tvořenou dvěma podsoubory, které se vyznačovaly tím, že jejich prvky měly společné vlastnosti, konkrétně děti byly ve stejném stupni mateřských a základních škol (v mateřských školách byl vybírán poslední stupeň, na základních školách pátý a osmý stupeň) a jejich děti navštěvovaly stejnou školku nebo školu. Byly tedy vytvořeny dva podsoubory. Rodiče dětí navštěvujících mateřskou a základní školu

v Moravských Budějovicích a rodiče dětí navštěvujících mateřskou a základní školu v obcích regionu. Ve druhém kroku byl v obou ze strat proveden náhodný výběr.

Z údajů zjištěných od Českého statistického úřadu bylo k 26. 3. 2011 na území regionu Moravské Budějovice 8146 cenзовých domácností. (14) Z toho rodin se závislými dětmi bylo 2933, což je četnost základního souboru. (13) Na základě dlouhodobé praxe lze realizovat orientační rozsah výběrového souboru. Při velikosti základního souboru do 10 000 jednotek je reprezentativnost souboru 7,5 % z nich. (53) Prostřednictvím mateřských a základních škol bylo do rodin se závislými dětmi do 15-ti let věku rozdáno 220 dotazníků. Výzkum byl realizován v měsíci březnu 2012 v mateřských školách a prostřednictvím žáků základních škol v obcích Dešov, Domamil, Jakubov u Moravských Budějovic, Lukov, Nové Syrovice, Želetava, dále v Moravských Budějovicích v Mateřské škole Fišerova a Základní škole T. G. Masaryka. V obci Dešov bylo distribuováno 5 dotazníků v mateřské škole, 13 dotazníků na základní škole, v obci Domamil 6 dotazníků v mateřské škole, 11 dotazníků na základní škole, v obci Jakubov u Moravských Budějovic 8 dotazníků v mateřské škole, 12 dotazníků na základní škole, v obci Lukov 6 dotazníků v mateřské škole, 16 dotazníků na základní škole, v obci Nové Syrovice 8 dotazníků v mateřské škole, 10 dotazníků na základní škole, v obci Želetava 6 dotazníků v mateřské škole, 19 dotazníků na základní škole. V Mateřské škole Fišerova v Moravských Budějovicích bylo distribuováno 25 dotazníků, na Základní škole T. G. Masaryka v Moravských Budějovicích distribuováno 58 dotazníků. Návratnost činala 139 dotazníků, z toho muselo být 18 vyřazeno, jelikož jejich vyplnění nebylo kompletní. Konečný počet tedy činil 121 plně vyplněných dotazníků. V obcích činil počet navrácených plně vyplněných dotazníků 73, konečná návratnost tudíž činila 61%. V Moravských Budějovicích bylo zpět získáno 48 plně vyplněných dotazníků, návratnost tedy činila 48%. Celková návratnost činila 55%.

4 Výsledky

4. 1 Nabídka sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu

Sociální služby pro rodiny s dětmi registrované dle zákona č. 108/2006Sb, o sociálních službách, poskytuje v regionu Moravské Budějovice Občanské sdružení Střed, Pečovatelská služba města Moravské Budějovice a Obecně prospěšná společnost Diana.

Tabulka 1: Služby v oblasti sociální prevence poskytované Občanským sdružením Střed

druh služby	forma poskytování	kapacita služby	místo poskytování	okruh osob
sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	ambulantní	12	Moravské Budějovice	rodiny s dítětem/děťmi
	terénní	40		
sociální rehabilitace	ambulantní	8	Moravské Budějovice	děti a mládež ve věku od 6-26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy
nizkoprahová zařízení pro děti a mládež	ambulantní	50	Moravské Budějovice	děti a mládež ve věku od 6-26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy
	terénní	30		
telefonická krizová pomoc	terénní	30	region Moravské Budějovice	osoby v situaci ohrožení zdraví, života nebo v jiné obtížné situaci

Zdroj: (58) vlastní zpracování

Tabulka 1 znázorňuje služby v oblasti sociální prevence poskytované Občanským sdružením Střed. Sdružení poskytuje sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi, službu sociální rehabilitace, službu nizkoprahového zařízení pro děti a mládež a telefonickou krizovou pomoc. Dále uvádí formu poskytování, kapacitu klientů služby, místo poskytování a okruh osob.

Tabulka 2: Programy a poslání Občanského sdružení Střed

druh služby	Program	poslání služby
sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	Sociální asistence a poradenství	doprovázení rodičů a dětí k řešení jejich problémů
		zvýšení dovedností rodičů a dětí
		schopnost klienta vést samostatný a zodpovědný život
	Program Pět P	doprovázení rodičů a dětí k řešení jejich problémů
		zvýšení dovedností rodičů a dětí
		schopnost klienta vést samostatný a zodpovědný život
sociální rehabilitace	Šance ve STŘEDu	preventivní působení na děti a mládež v obtížné životní situaci
		orientace klienty v životní situaci
		vedení k řešení životních situací
nizkoprahová zařízení pro děti a mládež	Nizkoprahové zařízení pro děti a mládež eMBečko	pomoc/podpora v nepříznivých životních situacích
		zapojení dětí a mládeže mezi skupinu vrstevníků
telefonická krizová pomoc	Linka důvěry Střed	pomoc osobám v obtížné životní situaci

Zdroj: (42) vlastní zpracování

V tabulce 2 jsou uvedeny programy, jimiž jsou jednotlivé služby Občanského sdružení Střed realizovány. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi jsou realizovány v programech Sociální asistence a poradenství a Programu Pět P. Sociální rehabilitace je realizována programem Šance se STŘEDu, služba nizkoprahového zařízení pro děti a mládež je realizována v programu Nizkoprahové zařízení pro děti a mládež eMBečko a služba telefonické krizové pomoci je realizována v programu Linka důvěry Střed.

Tabulka 3: Služba v oblasti sociální péče poskytovaná Pečovatelskou službou města Moravské Budějovice

druh služby	pečovatelská služba
forma poskytování služby	terénní
kapacita služby	70 klientů
místo poskytování služby	Moravské Budějovice
okruh osob	senioři/lidé dlouhodobě nemocní/ osoby se zdravotním postižením
poslání služby	pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu, při osobní hygieně, při zajištění chodu domácnosti, při zajištění stravy, doprovod k lékaři

Zdroj: (42) vlastní zpracování

Tabulka 3 znázorňuje druh služby, kapacitu, místo poskytování, poslání a kapacitu služby poskytované Pečovatelskou službou města Moravské Budějovice.

Tabulka 4: Služba v oblasti sociální péče poskytovaná Obecně prospěšnou společností Diana

druh služby	pečovatelská služba
forma poskytování služby	terénní
kapacita služby	85 klientů
místo poskytování služby	region Moravské Budějovice
okruh osob	senioři/lidé dlouhodobě nemocní/ osoby se zdravotním postižením
poslání služby	pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu, při osobní hygieně, při zajištění chodu domácnosti, při zajištění stravy, doprovod k lékaři

Zdroj: (42) vlastní zpracování

Tabulka 4 znázorňuje druh služby, kapacitu klientů, místo poskytování, poslání a kapacitu služby poskytované Obecně prospěšnou společností Diana.

Tabulka 5: Sociální služby pro rodiny s dětmi (dle zákona č. 108/2006, o sociálních službách), které nejsou v regionu Moravské Budějovice poskytovány

druhy sociálních služeb	
poradenství	odborné
služby sociální péče	osobní asistence
	tísňová péče
	průvodcovské a předčitatelské služby
	podpora samostatného bydlení
	odlehčovací služby
	denní stacionáře
	týdenní stacionáře
služby sociální prevence	raná péče
	tlumočnické služby
	azylové domy
	krizová pomoc
	intervenční centrum

Zdroj: (25) vlastní zpracování

Tabulka 5 znázorňuje, které sociální služby pro rodiny s dětmi (dle zákona č. 108/2006, o sociálních službách), nejsou v regionu Moravské Budějovice poskytovány. Jedná se o službu odborného poradenství a výše uvedené služby sociální péče a sociální prevence.

V regionu jsou poskytovány dále služby na podporu fungující rodiny. Jedná se především o volnočasové aktivity pro jednotlivé členy rodin, ale i rodiny jako celek. Organizace tyto služby poskytující, poslání služeb, místa poskytování a okruhy osob jsou uvedeny v následujících tabulkách. (Tabulka 6, 7)

Tabulka 6: Organizace poskytující v regionu služby na podporu fungující rodiny

organizace	poslání služby	místo poskytování	okruh osob
Rodinné centrum Korálky	podpora rodiny a posilování mezilidských vztahů	Moravské Budějovice	rodiny s dítětem/děťmi
	umožnění vzájemného kontaktu rodičům		
	přispívání k informovanosti rodičů		
	obohacování dětí o sociální zkušenosti		
	pořádání odborných přednášek		
Základní umělecká škola	vzdělávání v hudebním, tanečním a výtvarném oboru	Moravské Budějovice	děti a mládež ve věku 5-15 let
Dům dětí a mládeže Budík	zájmová činnost v oblasti sportovní výtvarné, hudební, taneční, jazykové	Moravské Budějovice	široká veřejnost
Městské kulturní středisko Beseda	pořádání hudebních, divadelních představení, výstav, přednášek	Moravské Budějovice	široká veřejnost
	zajištění informovanosti obyvatelstva		
Městská knihovna	půjčování knih	Moravské Budějovice	široká veřejnost
	tematické pořady dle zájmu		
	čtení s dětmi		
Obecní knihovny	půjčování knih	Obce regionu	široká veřejnost
Muzeum řemesel	kulturní akce, výstavy, expozice	Moravské Budějovice	široká veřejnost

Zdroj: (15), (38), (39), (42), (48), (67) vlastní zpracování

Tabulka 7: Organizace poskytující v regionu služby na podporu fungující rodiny

organizace	poslání služby	místo poskytování	okruh osob
Svaz skautů a skautek Junák	učení smysluplného trávení volného času	Moravské Budějovice	děti a mládež ve věku 6-15 let
	společné akce pro členy		
ZIKOS – zimní stadion, letní koupaliště	sportovní vyžití	Moravské Budějovice	široká veřejnost
Tělocvičná jednota Sokol	sportovní a společenské vyžití	Moravské Budějovice	široká veřejnost
Turistické informační centrum	zajištění informovanosti obyvatelstva o společenských, kulturních a sportovních akcích	Moravské Budějovice	široká veřejnost
Sbor dobrovolných hasičů	společenské akce, soutěže	Moravské Budějovice, obce regionu	široká veřejnost
	záslužná činnost při zásazích		
Základní a mateřské školy	školní družiny, kluby, kroužky	Moravské Budějovice, obce regionu	děti ve věku 3-15 let
	letní a zimní lyžařské tábory		
Tělovýchovné jednoty a sportovní kluby	sportovní vyžití	Moravské Budějovice, obce regionu	široká veřejnost

Zdroj: (2), (54), (55), (60), (69) vlastní zpracování

V rámci sociálního odboru Městského úřadu v Moravských Budějovicích jsou dále poskytovány služby v rámci sociálně-právní ochrany dětí, služby sociálního kurátora pro dospělé a sociálního kurátora pro mládež. (Tabulka 8)

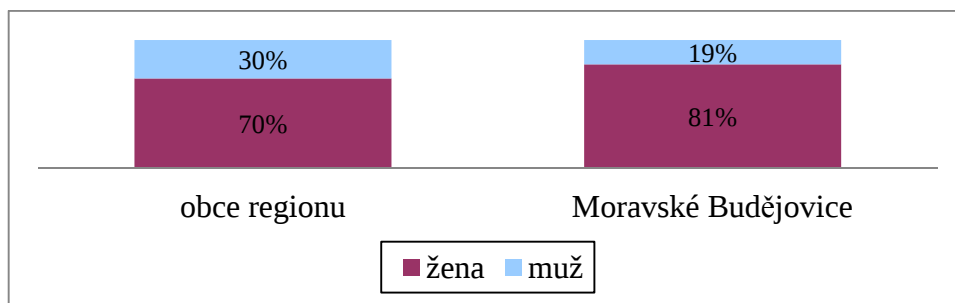
Tabulka 8: Služby v rámci sociálního odboru Městského úřadu Moravské Budějovice

druh služby	poslání služby	místo poskytování	okruh osob
sociálně-právní ochrana dětí	ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, obnova narušených funkcí rodiny, sanace rodiny, zajištění náhradní rodinné péče	region Moravské Budějovice	rodiny s dítětem/děťmi
sociální kurátor pro dospělé	sociální, právní, psychická pomoc	region Moravské Budějovice	osoby propuštěné z výkonu vazby, osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody
sociální kurátor pro mládež	pomoc při výchovných problémech, navrhování výchovných opatření, prevence sociálně patologických jevů	region Moravské Budějovice	děti a mladiství se závažnými poruchami chování, se závislostí, dále ti, kteří se dopustili přestupku/ trestného činu, a ti, proti nimž bylo zahájeno trestní stíhání

Zdroj: (42) vlastní zpracování

4. 2 Informovanost o sociálních službách, jejich využívání

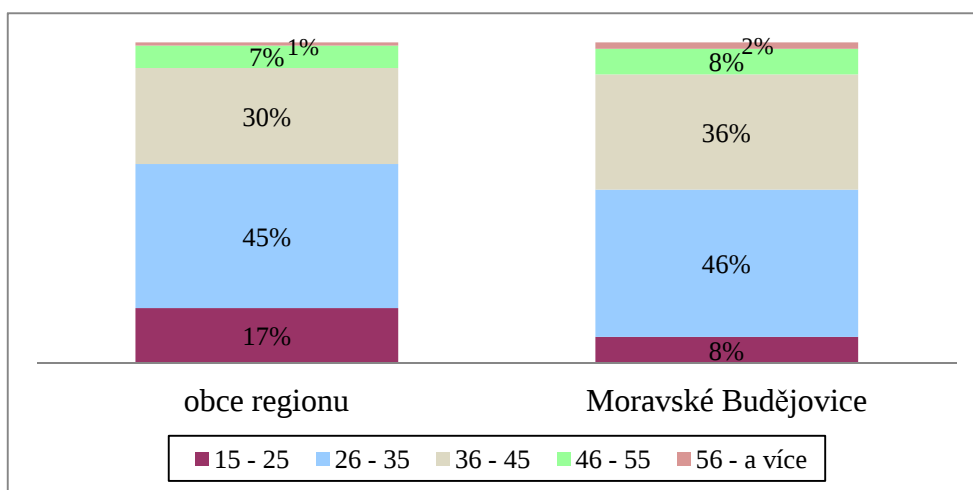
Graf 1: Pohlaví respondentů v obcích regionu a ve městě Moravské Budějovice (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 1 ukazuje, že ze 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu bylo 51 (70%) žen a 22 (30%) mužů. V Moravských Budějovicích bylo osloveno 48 respondentů, z toho bylo 39 (81%) žen a 9 (19%) mužů.

Graf 2: Věk respondentů v obcích regionu a ve městě Moravské Budějovice (v %)

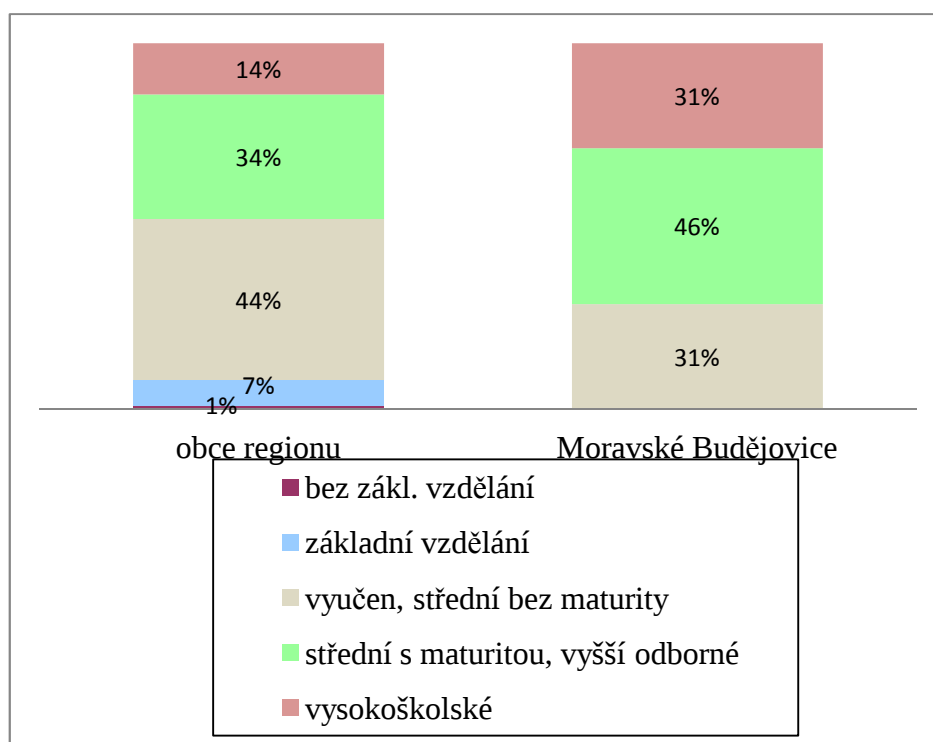

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 2 ukazuje, že ze 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu jich 12 (17%) uvedlo svůj věk v rozmezí 15 - 25 let. Ve věkové kategorii 26 - 35 let to bylo 33 (45%) respondentů, 22 (30%) respondentů uvedlo svůj věk v rozmezí 36 – 45 let, 5 (7%) respondentů se zařadilo do kategorie 45 – 55 let a 1 (1%) respondent uvedl svůj věk spadající do kategorie 56 a více let.

Ve městě Moravské Budějovice ze 48 (100%) respondentů uvedli 4 (8%) respondenti svůj věk v kategorii 15 – 25 let, 22 (46%) respondentů uvedlo věk v rozmezí 26 – 35 let, 17 (36%) respondentů se zařadilo do kategorie 36 – 45 let, do věkové kategorie 46 – 55 let se zařadili 4 (8%) respondenti a 1 (2%) respondent uvedl věkovou kategorii 56 a více let.

Graf 3: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů v obcích regionu a v Moravských Budějovicích (v %)

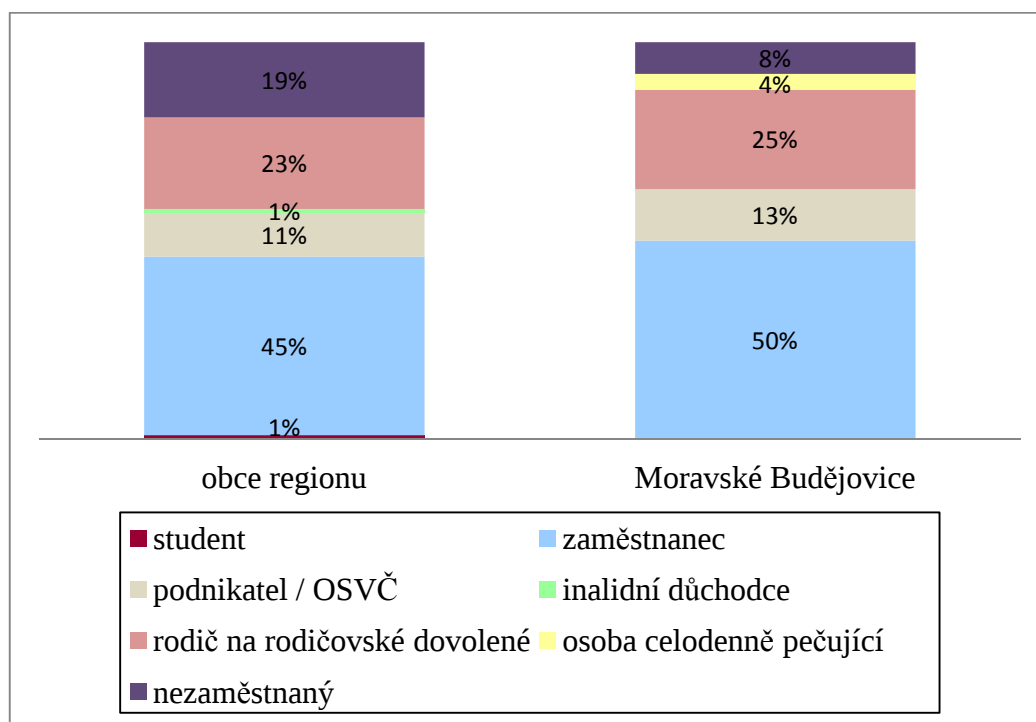

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 3 ukazuje, že ze 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu byl 1 (1%) bez základního vzdělání. 5 (7%) respondentů mělo základní vzdělání, 32 (44%) respondentů bylo vyučeno, měli střední vzdělání bez maturity a 25 respondentů mělo střední vzdělání s maturitou nebo vyšší odborné vzdělání. Vysokoškolské vzdělání uvedlo v obcích regionu 10 respondentů (14%).

V Moravských Budějovicích dosáhlo ze 48 (100%) respondentů 15 (31%) středního vzdělání bez maturity, bylo vyučeno, dále středního vzdělání s maturitou nebo vyššího odborného vzdělání dosáhlo 22 (46%) respondentů. Vysokoškolského vzdělání v Moravských Budějovicích dosáhlo 11 (23%) respondentů.

Graf 4: Socioekonomické postavení respondentů oslovených v obcích regionu a ve městě Moravské Budějovice (v %)

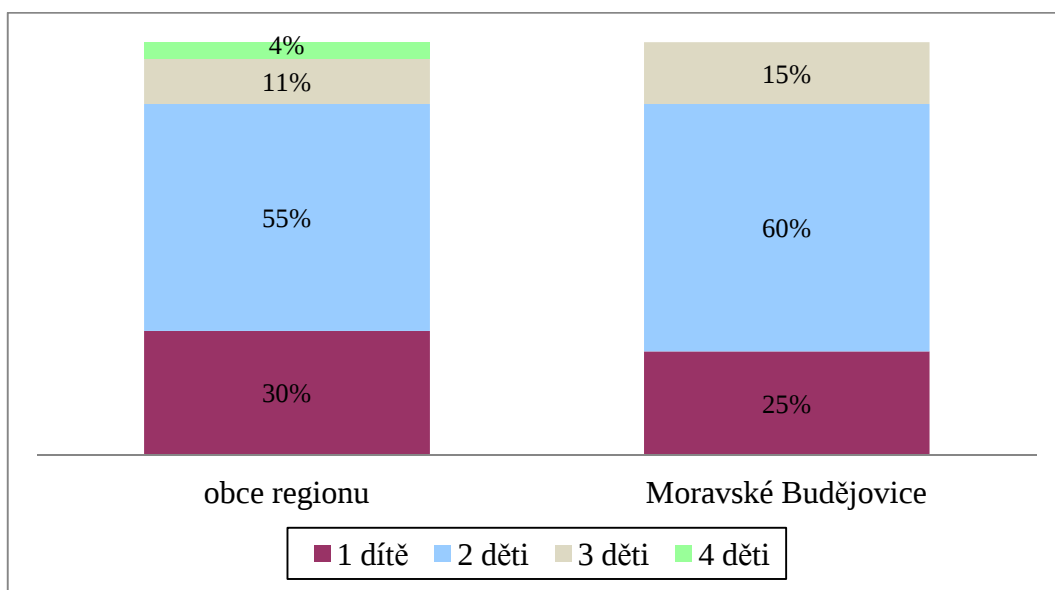

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 4 ukazuje, že ze 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu byl 1 (1%) student, 33 (45%) oslovených respondentů byli zaměstnanci, 7 (11%) respondentů byli podnikatelé/OSVČ, 1 (1%) respondent byl invalidní důchodce. 17 (23%) respondentů byli rodiče na rodičovské dovolené a 14 (19%) respondentů bylo nezaměstnaných.

V Moravských Budějovicích bylo z oslovených 48 (100%) respondentů 24 (50%) zaměstnanců, 6 (13%) oslovených respondentů byli podnikatelé/OSVČ a 12 (25%) rodiče na rodičovské dovolené. Dále zde byli 2 (4%) respondenti osobami celodenně pečujícími a 4 (8%) respondenti byli v Moravských Budějovicích nezaměstnaní.

Graf 5: Počet dětí do 15-ti let věku v domácnosti respondentů oslovených v obcích regionu a ve městě Moravské Budějovice (v %)

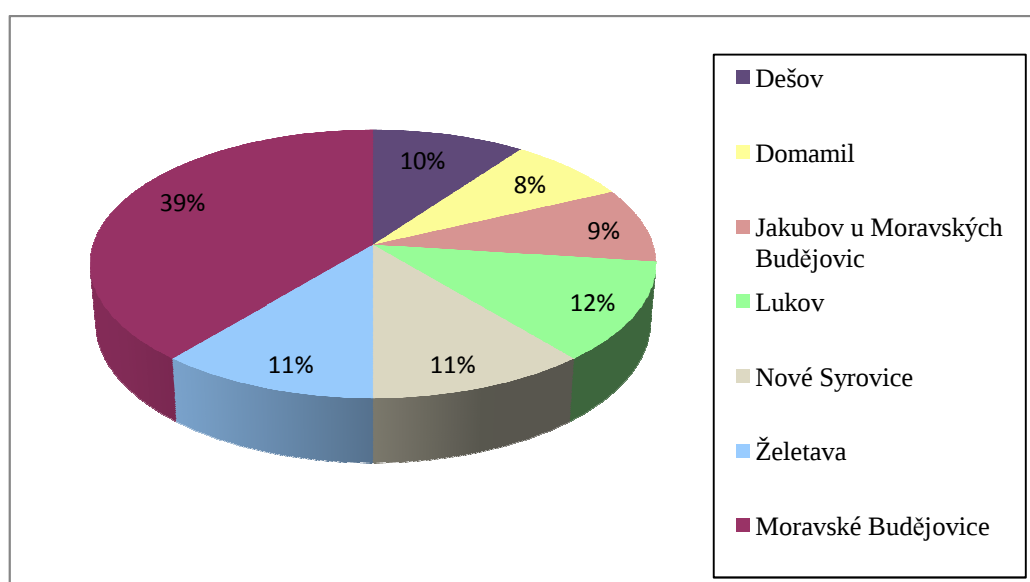
Zdroj: vlastní výzkum

Graf 5 ukazuje, že z celkem 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu jich 22 (30%) má v domácnosti jedno dítě do 15-ti let věku, 40 (55%) respondentů má v domácnosti dvě děti do 15-ti let věku, tři děti v domácnosti do 15-ti let věku má 8

(11%) oslovených respondentů a 4 děti do 15-ti let věku mají 3 (4%) oslovení respondenti.

V Moravských Budějovicích má ze 48 (100%) respondentů 12 (25%) respondentů v domácnosti jedno dítě do 15-ti let věku, 29 (60%) respondentů má v domácnosti dvě děti do 15-ti let věku a tři děti do 15-ti let věku má v domácnosti v Moravských Budějovicích 7 (15%) oslovených respondentů.

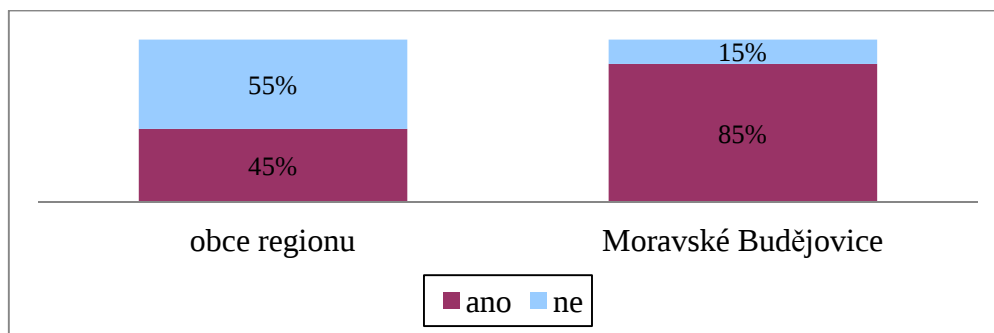
Graf 6: Místo bydliště respondentů (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 6 ukazuje, že ze 121 (100%) respondentů jich 73 (61%) bydlelo v obcích regionu a to konkrétně 14 (12%) respondentů bylo z obce Lukov, 13 (11%) respondentů bylo z obce Nové Syrovice, 13 (11%) respondentů bylo z obce Želetava, z obce Dešov bylo 12 (10%) respondentů, z obce Jakubov u Moravských Budějovic bylo 11 (9%) respondentů a 10 (8%) respondentů bylo z obce Domamil. 48 (39%) respondentů bydlelo ve městě Moravské Budějovice.

Graf 7: Znalost pojmu sociální služby pro rodiny s dětmi (v %)

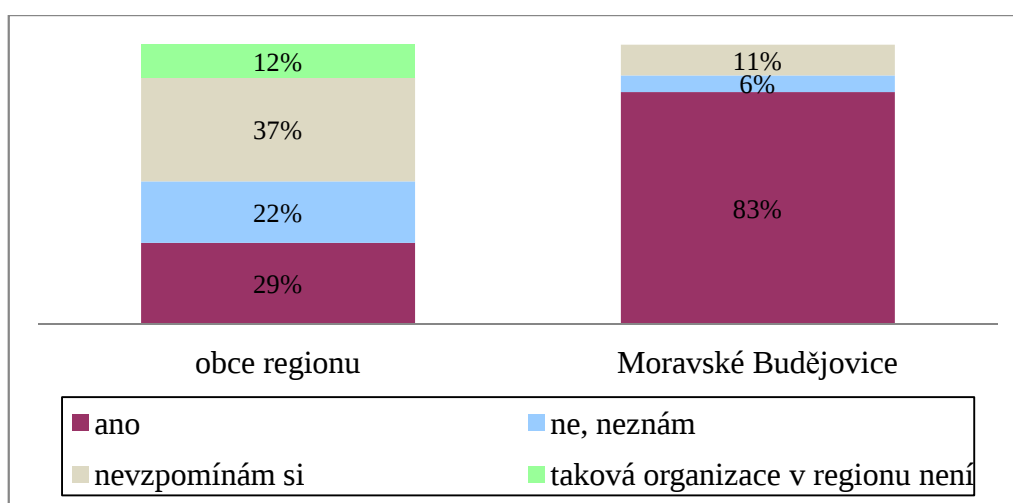

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 7 ukazuje, že pojem sociální služby pro rodiny s dětmi zná v obcích regionu z celkem 73 (100%) respondentů 33 (45%) respondentů. 40 (55%) respondentů oslovených v obcích regionu tento pojem nezná.

Ve městě Moravské Budějovice zná pojem sociální služby pro rodiny s dětmi 41 (85%) respondentů z celkových 48 (100%) respondentů. 7 (15%) respondentů v Moravských Budějovicích tento pojem nezná.

Graf 8: Znalost organizací poskytujících v regionu sociální služby pro rodiny s dětmi (v %)

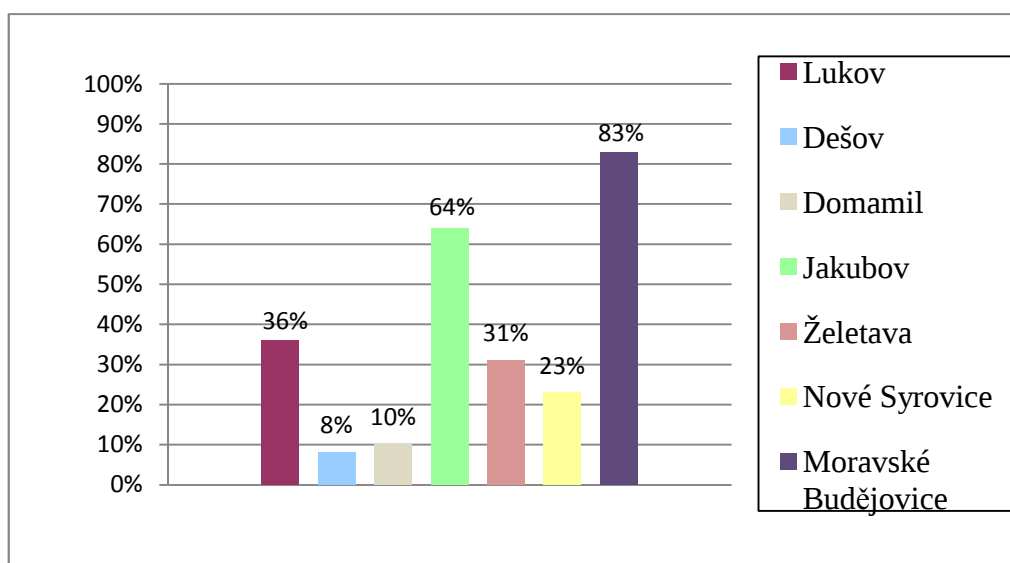

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 8 ukazuje, že ze 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu zná alespoň jednu organizaci poskytující v regionu sociální služby pro rodiny s dětmi 21 (29%) respondentů. 16 (22%) respondentů oslovených v obcích regionu uvedlo, že organizace poskytující v regionu sociální služby pro rodiny s dětmi nezná, 27 (37%) respondentů uvedlo, že si nevzpomínají. 9 (12%) respondentů oslovených v obcích regionu uvedlo, že taková organizace v regionu není.

Ve městě Moravské Budějovice uvedlo z celkových 48 (100%) respondentů 40 (83%) respondentů, že organizace poskytující v regionu sociální služby pro rodiny s dětmi znají. 3 (6%) respondenti uvedli, že organizace poskytující v regionu sociální služby pro rodiny s dětmi neznají, a 5 (11%) respondentů si nevzpomíná.

Graf 9: Znalost organizací poskytující sociální služby rodinám s dětmi v jednotlivých obcích regionu a ve městě Moravské Budějovice (v %)

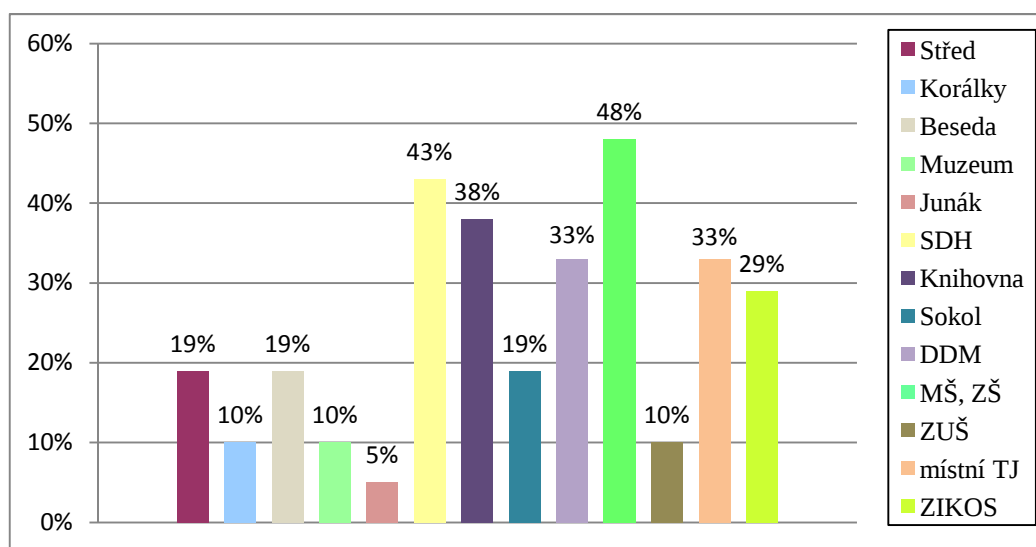

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 9 ukazuje, že organizace poskytující v regionu služby pro rodiny s dětmi zná v obcích regionu a ve městě Moravské Budějovice dohromady 61 (50%) respondentů. V obci Lukov zná organizace 5 (36%) ze zde oslovených respondentů, v obci Dešov zná

organizace 1 (8%) ze zde oslovených respondentů, v obci Domamil zná organizace 1 (10%) ze zde oslovených respondentů, v obci Jakubov u Moravských Budějovic zná organizace 7 (64%) ze zde oslovených respondentů, v obci Želetava znají organizace 4 (31%) ze zde oslovených respondentů, v obci Nové Syrovice znají organizace 3 (23%) ze zde oslovených respondentů, ve městě Moravské Budějovice zná organizace 40 (83%) ze zde oslovených respondentů.

Graf 10: Znalost jednotlivých organizací v obcích regionu (v %)

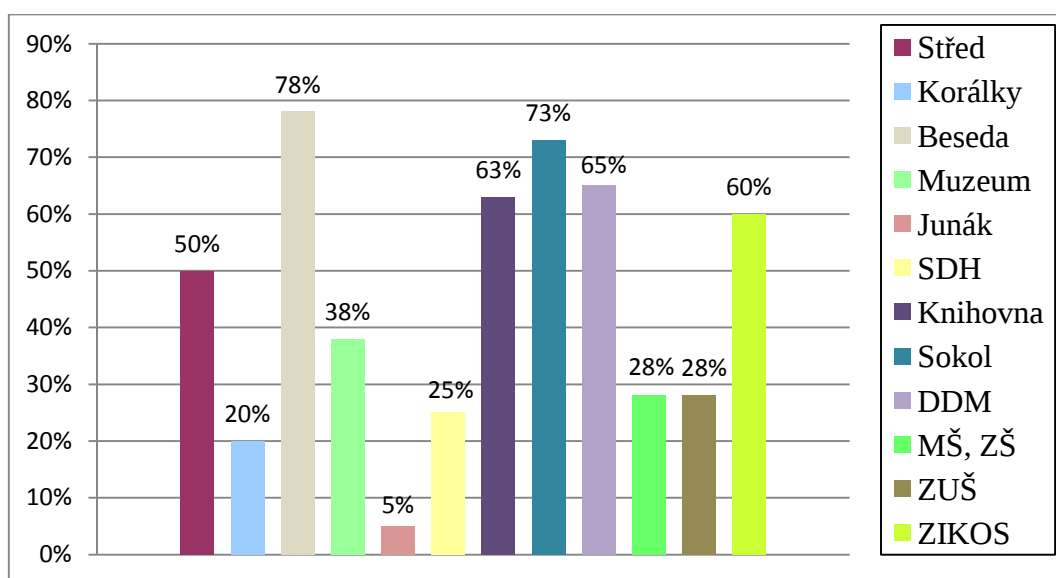

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 10 ukazuje, že v obcích regionu znají organizaci Střed, o. s. 4 (19%) respondenti z 21 (100%) respondentů, kteří znají organizace poskytující v regionu služby pro rodiny s dětmi. Rodinné centrum Korálky znají 2 (10%) respondenti, Městské kulturní středisko Beseda uvedli 4 (19%) respondenti, Muzeum v Moravských Budějovicích uvedli 2 (10%) respondenti, Svaz skautů a skautek Junák uvedl 1 (5%) respondent, Sbor dobrovolných hasičů (SDH) uvedlo 9 (43%) respondentů, knihovnu uvedli 2 (10%) respondenti, Tělocvičnou jednotu Sokol uvedli 4 (19%) respondenti, Dům dětí a mládeže Budík (DDM) uvedlo 7 (33%) respondentů, mateřské a základní

školy (MŠ, ZŠ) uvedlo 10 (48%) respondentů, Základní uměleckou školu (ZUŠ) uvedli 2 (10%) respondenti, místní tělocvičné jednoty (TJ) uvedlo 7 (33%) respondentů a organizaci ZIKOS (zimní stadion a letní koupaliště) uvedlo 6 (29%) respondentů.

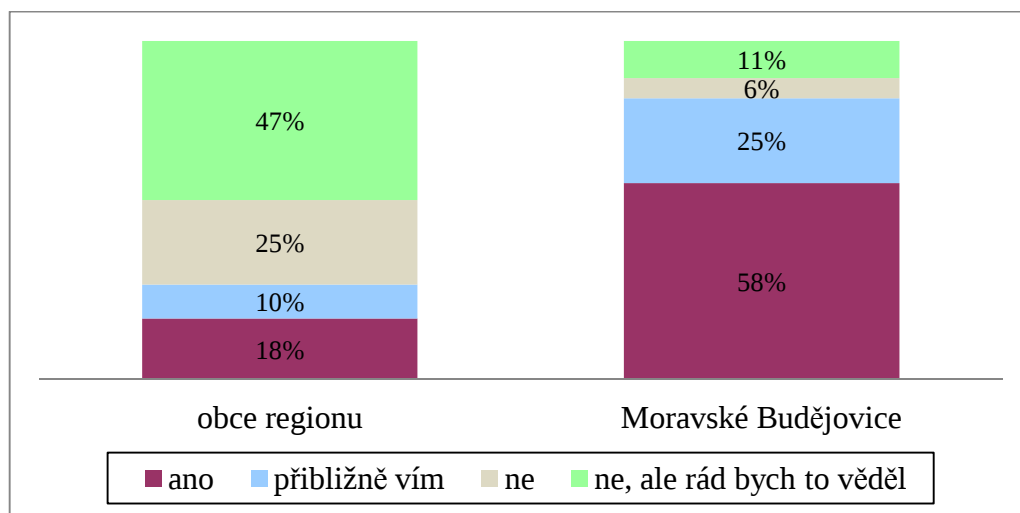
Graf 11: Znalost jednotlivých organizací ve městě Moravské Budějovice (v%)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 11 ukazuje, že ve městě Moravské Budějovice zná organizaci Střed, o. s. 20 (50%) respondentů ze 40 (100%) respondentů, kteří znají organizace poskytující v regionu služby pro rodiny s dětmi. Rodinné centrum Korálky zná 8 (20%) respondentů, Městské kulturní středisko Beseda uvedlo 31 (78%) respondentů, Muzeum v Moravských Budějovicích uvedlo 15 (38%) respondentů, Svaz skautů a skautek Junák uvedli 2 (5%) respondenti, Sbor dobrovolných hasičů (SDH) uvedlo 10 (25%) respondentů, knihovnu uvedlo 25 (63%) respondentů, Tělocvičnou jednotu Sokol uvedlo 29 (73%) respondentů, Dům dětí a mládeže Budík (DDM) uvedlo 26 (65%) respondentů, mateřské a základní školy (MŠ, ZŠ) uvedlo 11 (28%) respondentů, Základní uměleckou školu (ZUŠ) uvedlo 11 (28%) respondentů a organizaci ZIKOS (zimní stadion a letní koupaliště) uvedlo 24 (60%) respondentů.

Graf 12: Znalost služeb poskytovaných organizacemi poskytující v regionu sociální služby pro rodiny s dětmi (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 12 ukazuje, že ze 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu jich 13 (18%) uvedlo, že zná služby poskytované organizacemi poskytující v regionu sociální služby pro rodiny s dětmi. 8 (10%) respondentů uvedlo, že přibližně ví, jaké služby jsou organizacemi poskytovány. Služby poskytované organizacemi v regionu nezná 18 (25%) respondentů oslovených v obcích regionu. 34 (47%) respondentů uvedlo, že poskytované služby neznají, ale rádi by věděli, jaké služby organizace poskytují.

Ve městě Moravské Budějovice ví 28 (58%) respondentů z 48 (100%), jaké služby jsou poskytovány organizacemi poskytujícími sociální služby pro rodiny s dětmi v regionu. 12 (25%) respondentů uvedlo, že přibližně ví, jaké služby organizace poskytují. 3 (6%) respondenti uvedli, že neví, jaké služby jsou organizacemi v regionu poskytovány, a 5 (11%) neví, ale rádi by věděli, jaké služby jsou organizacemi v regionu poskytovány.

Tabulka 9: Znalost poskytovaných služeb jednotlivými organizacemi v obcích regionu (v absolutních hodnotách)

organizace	poskytovaná služba	počet respondentů
Občanské sdružení Střed	základní poradenství	2
	preventivní programy	1
	aktivity pro děti	2
	Linka důvěry	-
Rodinné centrum Korálky	aktivity pro matky s dětmi	2
Městské kulturní středisko Beseda	kulturní aktivity	3
Sbor dobrovolných hasičů	volnočasové aktivity	6
knihovna	půjčování knih	2
Muzeum	volnočasové aktivity	2
Tělocvičná jednota Sokol	sportovní aktivity	3
Dům dětí a mládeže Budík	zájmové aktivity	8
mateřská škola, základní škola	zájmové aktivity	3
Základní umělecká škola	hudební aktivity	1
ZIKOS – zimní stadion a letní koupaliště	sportovní aktivity	2
místní TJ	sportovní aktivity	5

Zdroj: vlastní výzkum

21 respondentů oslovených v obcích regionu, kteří uvedli, že služby poskytované organizacemi v regionu znají/přibližně ví, uvedlo služby, které znají. (Tabulka 9) Celkem bylo zaznamenáno 38 odpovědí. Tyto odpovědi jsou uvedeny v předchozí tabulce.

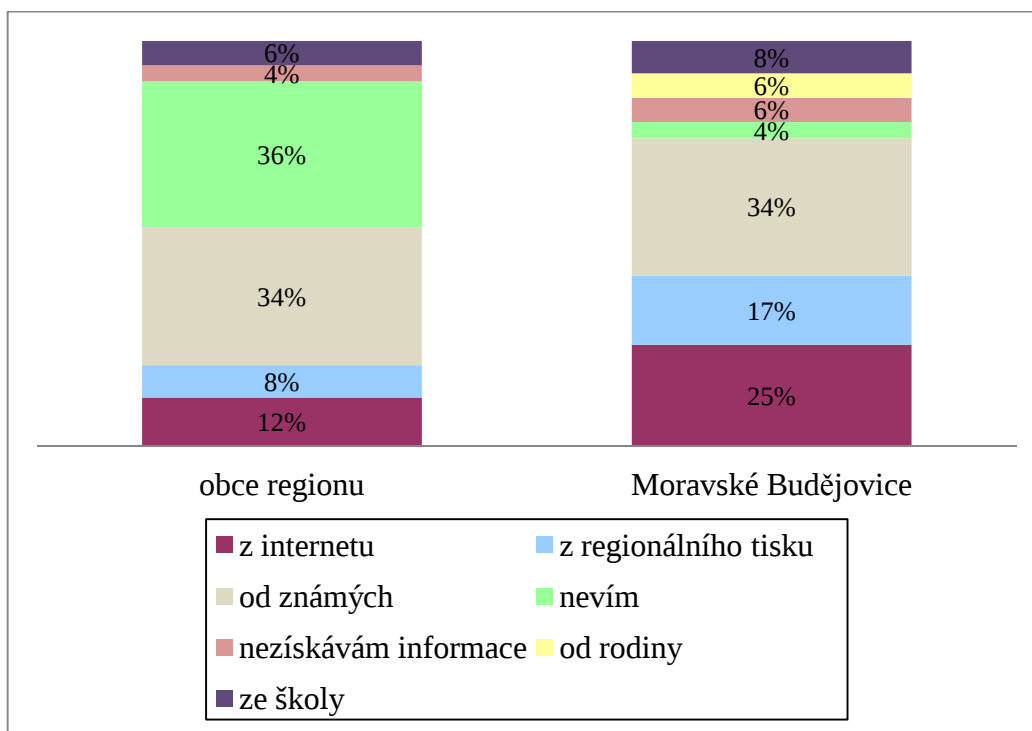
Tabulka 10: Znalost poskytovaných služeb jednotlivými organizacemi ve městě Moravské Budějovice (v absolutních hodnotách)

Organizace	poskytovaná služba	počet respondentů
Občanské sdružení Střed	základní poradenství	6
	preventivní programy	6
	aktivity pro děti	8
	Linka důvěry	1
Rodinné centrum Korálky	aktivity pro matky s dětmi	5
Městské kulturní středisko Beseda	kulturní aktivity	15
Sbor dobrovolných hasičů	volnočasové aktivity	5
knihovna	půjčování knih	7
	čtení s dětmi	2
Muzeum	volnočasové aktivity	6
Tělocvičná jednota Sokol	sportovní aktivity	14
Dům dětí a mládeže Budík	zájmové aktivity	17
mateřská škola, základní škola	zájmové aktivity	3
Základní umělecká škola	hudební aktivity	2
ZIKOS – zimní stadion a letní koupaliště	sportovní aktivity	2
místní TJ	sportovní aktivity	-

Zdroj: vlastní výzkum

40 respondentů oslovených ve městě Moravské Budějovice, kteří uvedli, že služby poskytované organizacemi v regionu znají/přibližně ví, uvedlo služby, které znají. (Tabulka 10) Celkem bylo zaznamenáno 97 odpovědí. Tyto odpovědi jsou uvedeny v předchozí tabulce.

Graf 13: Nejčastější zdroje, pomocí nichž respondenti získávají informace o sociálních službách pro rodiny s dětmi v regionu (v %)

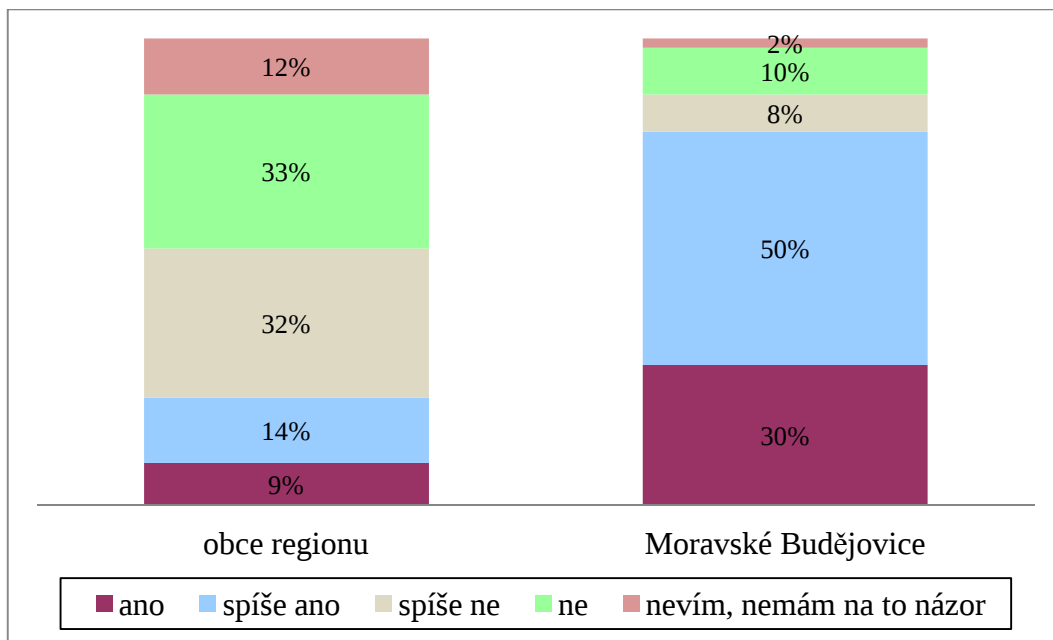
Zdroj: vlastní výzkum

Graf 13 ukazuje, že ze 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu jich 9 (12%) jako nejčastější zdroj, pomocí něhož získávají informace o sociálních službách pro rodiny s dětmi v regionu, uvedlo internet. 6 (8%) respondentů uvedlo jako nejčastější zdroj informací regionální tisk, pro 25 (34%) respondentů jsou nejčastěji zdrojem informací známí. 26 (36%) respondentů uvedlo, že neví nejčastější zdroj informací, a 3 (4%) respondenti uvedli, že nezískávají informace. 4 (6%) respondenti uvedli jako nejčastější zdroj informací o službách školu.

Ve městě Moravské Budějovice uvedlo 12 (25%) z 48 (100%) respondentů jako nejčastější zdroj, pomocí něhož získávají informace, internet, 8 (17%) respondentů nejčastěji získává informace z regionálního tisku a 16 (34%) respondentů nejčastěji získává informace od známých. 2 (4%) respondenti odpověděli, že neví, a 3 (6%) respondenti nezískávají informace. Od rodiny nejčastěji získávají informace 3 (6%)

respondenti a 4 (8%) respondenti získávají nejčastěji informace o sociálních službách v regionu ze školy.

Graf 14: Vnímání informací o sociálních službách, kterými respondent disponuje, za dostačující (v %)

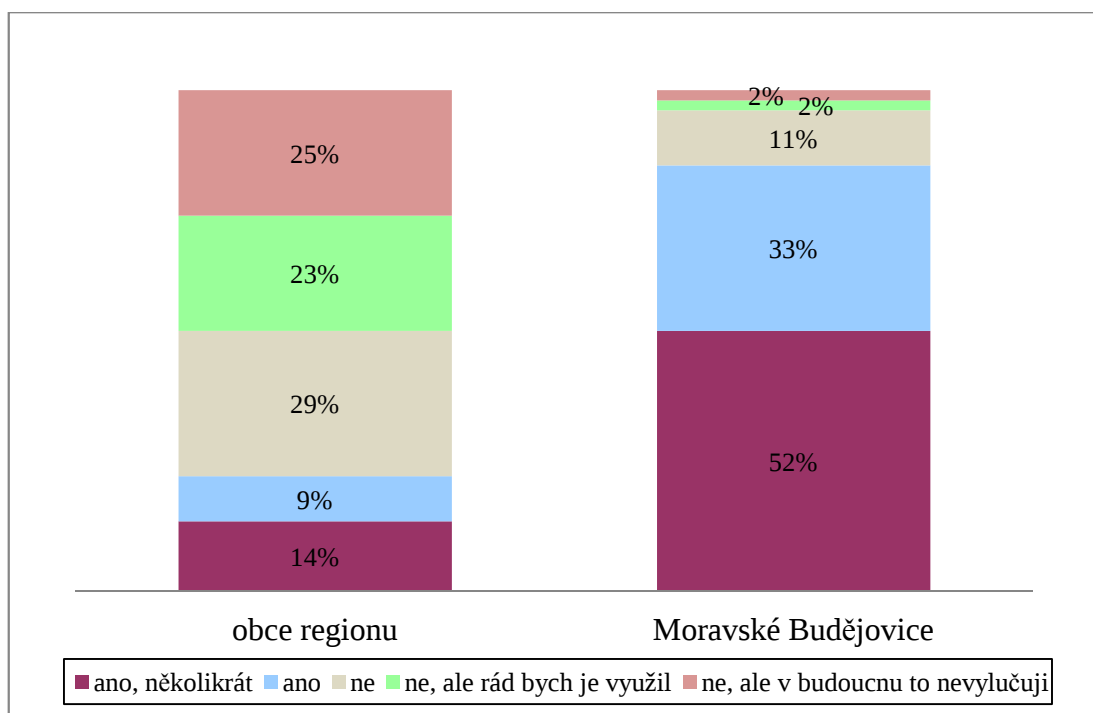
Zdroj: vlastní výzkum

Graf 14 ukazuje, že 7 (9%) z 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu vnímá informace, které má o sociálních službách pro rodiny s dětmi v regionu, za dostačující. 10 (14%) respondentů uvedlo, že informace, které má, jsou pro něho spíše dostačující. Jako spíše nedostačující vnímá informace 23 (32%) respondentů a 24 (33%) respondentů vnímá informace, které má, jako nedostačující. 9 (12%) respondentů uvedlo, že neví, nemají na to názor.

V městě Moravské Budějovice uvedlo 14 (30%) z 48 (100%) respondentů, že vnímá informace o sociálních službách pro rodiny s dětmi v regionu, za dostačující. 24 (50%) respondentů vnímá informace jako spíše dostačující, 4 (8%) respondenti vnímají

informace jako spíše nedostačující. Jako nedostačující vnímá informace 5 (10%) respondentů a 1 (2%) respondent uvedl, že neví, nemá na to názor.

Graf 15: Využití sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu respondentem v r. 2011 (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 15 ukazuje, že služby pro rodiny s dětmi v regionu v roce 2011 více než jednou využilo 10 (14%) ze 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu. 7 (9%) respondentů uvedlo, že služby v roce 2011 využili. Služby nevyužilo 21 (29%) respondentů. 17 (23%) respondentů oslovených v obcích regionu uvedlo, že služby v roce 2011 sice nevyužili, ale rádi by je využili, a 18 (25%) oslovených respondentů uvedlo, že služby sice v roce 2011 nevyužili, ale v budoucnu tuto možnost nevyklučují.

Ve městě Moravské Budějovice uvedlo 25 (52%) z 48 (100%) oslovených respondentů, že služby pro rodiny s dětmi využili několikrát. 16 (33%) respondentů

uvedlo, že služby v roce 2011 využili. 5 (11%) respondentů uvedlo, že služby nevyužili. 1 (2%) respondent sice služby pro rodiny s dětmi v regionu v roce 2011 nevyužil, ale rád by je využil. 1 (2%) respondent uvedl, že služby nevyužil, ale v budoucnu jejich využití nevyklučuje.

Tabulka 11: Využití služeb pro rodiny s dětmi poskytovanými organizacemi v regionu, obce regionu (v absolutních hodnotách)

organizace	počet respondentů
Střed, o. s.	1
Rodinné centrum Korálky	-
Městské kulturní středisko Beseda	4
Junák Moravské Budějovice	1
Sbor dobrovolných hasičů	9
knihovna	8
Muzeum Moravské Budějovice	2
TJ Sokol Moravské Budějovice	2
Dům dětí a mládeže Budík	3
základní a mateřské školy	10
Základní umělecká škola Moravské Budějovice	1
Zimní stadion a letní koupaliště Moravské Budějovice	6
ostatní místní sportovní organizace	7

Zdroj: vlastní výzkum

17 respondentů oslovených v obcích regionu uvedlo, jaké služby poskytované výše uvedenými organizacemi využili v roce 2011. (Tabulka 11) Celkem bylo zaznamenáno 54 odpovědí. Tyto odpovědi jsou uvedeny v předchozí tabulce.

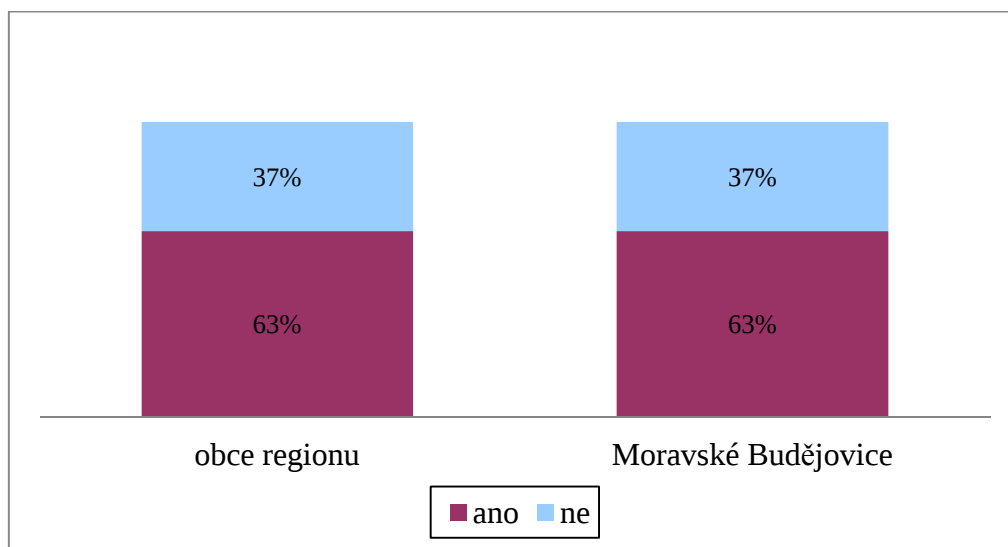
Tabulka 12: Využití služeb pro rodiny s dětmi poskytovanými organizacemi v regionu, Moravské Budějovice (v absolutních hodnotách)

organizace	počet respondentů
Střed, o. s.	7
Rodinné centrum Korálky	4
Městské kulturní středisko Beseda	27
Junák Moravské Budějovice	2
Sbor dobrovolných hasičů	10
knihovna	25
Muzeum Moravské Budějovice	15
TJ Sokol Moravské Budějovice	13
Dům dětí a mládeže Budík	25
Základní a mateřské školy	11
Základní umělecká škola Moravské Budějovice	14
Zimní stadion a letní koupaliště Moravské Budějovice	12
ostatní místní sportovní organizace	15

Zdroj: vlastní výzkum

41 respondentů oslovených ve městě Moravské Budějovice uvedlo, jaké služby poskytované výše uvedenými organizacemi využili v roce 2011. (Tabulka 12) Celkem bylo zaznamenáno 180 odpovědí. Tyto odpovědi jsou uvedeny v předchozí tabulce.

Graf 16: Potřeba pomoci/podpory i v jiných oblastech života, které služby využívané respondentem nenabízejí (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 16 ukazuje, že v obcích regionu uvedlo ze 73 (100%) 46 (63%) respondentů, že potřebuje pomoc/podporu i v dalších oblastech života, ve kterých služby v regionu pomoc/podporu nenabízejí. 27 (37%) respondentů uvedlo, že pomoc/podporu v dalších oblastech života nepotřebují.

Ve městě Moravské Budějovice potřebuje pomoc/podporu i v jiných oblastech života 30 (63%) respondentů ze 48 (100%), pomoc/podporu v dalších oblastech života nepotřebuje 18 (37%) respondentů.

Tabulka 13: Oblast života, ve které respondent potřebuje podporu/pomoc, které stávající organizace nenabízejí – obce regionu (v absolutních hodnotách)

oblast, ve které respondent potřebuje podporu/pomoc	počet respondentů
mezilidské vztahy	10
- rodinné	6
- partnerské	3
- sousedské	1
hledání práce	6
řešení závislosti	6
- alkohol	4
- drogy	1
- hrací automaty	1
dluhová problematika	8
sociálně právní problematika	3
- uzavírání smluv	1
- rozvodová problematika	2
násilí v rodině, zneužívání	1
bytová problematika	8
- finanční dostupnost	6
- bezbariérovost	2
učení, vzdělávání	8
- kurzy pro celé rodiny	6
- přednášky, besedy	2
volnočasové aktivity pro celé rodiny	12
služby pro ženy na mateřské/rodičovské dovolené	3
- cvičení pro maminky s dětmi	2
- hlídání dětí	1
služby pro rodiny se členem se zdravotním postižením	1

Zdroj: vlastní výzkum

46 respondentů oslovených v obcích regionu uvedlo, ve kterých oblastech života potřebují pomoc/podporu, které jimi využívané služby nenabízejí. (Tabulka 13) Celkem bylo zaznamenáno 104 odpovědí. Tyto odpovědi jsou uvedeny v předchozí tabulce.

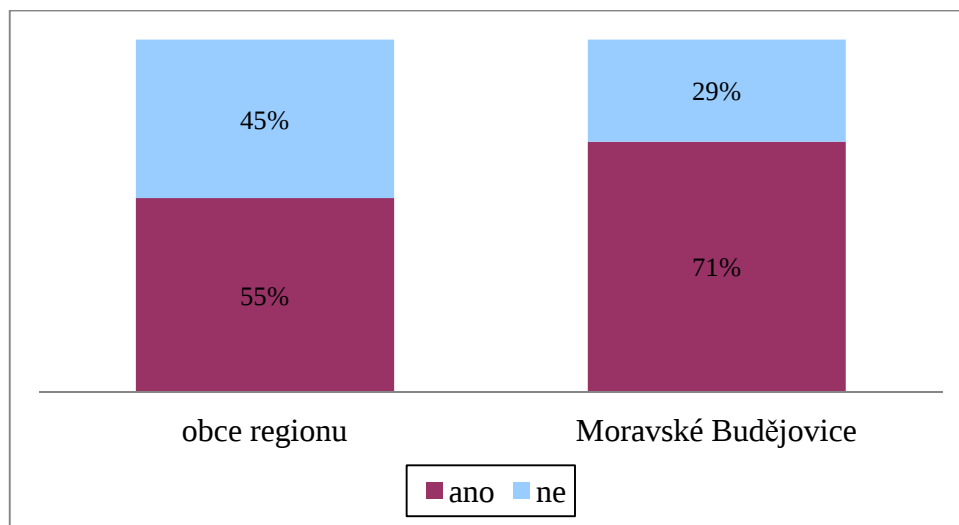
Tabulka 14: Oblast, ve které respondent potřebuje podporu/pomoc, které stávající organizace nenabízejí – Moravské Budějovice (v absolutních hodnotách)

oblast, ve které respondent potřebuje podporu/pomoc	počet respondentů
mezilidské vztahy	8
- rodinné	3
- partnerské	3
- sousedské	2
hledání práce	3
řešení závislosti	2
- alkohol	2
- drogy	-
- hrací automaty	-
dluhová problematika	4
sociálně právní problematika	6
- uzavírání smluv	4
- rozvodová problematika	2
násilí v rodině, zneužívání	1
bytová problematika	2
- finanční dostupnost	2
- bezbariérovost	-
učení, vzdělávání	8
- kurzy pro celé rodiny	2
- přednášky, besedy	6
volnočasové aktivity pro celé rodiny	9
služby pro ženy na mateřské/rodičovské dovolené	8
- cvičení pro maminky s dětmi	3
- hlídání dětí	5
služby pro rodiny se členem se zdravotním postižením	2

Zdroj: vlastní výzkum

30 respondentů oslovených v obcích regionu uvedlo, ve kterých oblastech života potřebují pomoc/podporu, které jimi využívané služby nenabízejí. (Tabulka 14) Celkem bylo zaznamenáno 87 odpovědí. Tyto odpovědi jsou uvedeny v předchozí tabulce.

Graf 17: Využívání služeb pro rodiny s dětmi v okolních městech (v%)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 17 ukazuje, že ze 73 (100%) respondentů využívá služby pro rodiny s dětmi v okolních městech 40 (55%) respondentů. 33 (45%) respondentů uvedlo, že služby pro rodiny s dětmi v okolních městech nevyužívá.

Ve městě Moravské Budějovice uvedlo 34 (71%) ze 48 (100%) respondentů, že služby pro rodiny s dětmi v okolních městech využívá. 14 (29%) respondentů služby pro rodiny s dětmi v okolních městech nevyužívá.

Tabulka 15: Služby využívané respondenty oslovenými v obcích regionu v okolních městech (v absolutních hodnotách)

město	služba	počet respondentů
Třebíč	plavání s dětmi	9
	služby Občanské poradny	3
	služby Sdružení Pernula	-
	služby Domu dětí a mládeže Hrádek	5
	Služby Komunitního centra Klubíčko	3
	služby Denního centra Barevný svět	-
	služby Poradny Ruth	-
	jazykový kurz	-
	sportovní kluby, organizace	4
	služby Základní umělecké školy	-
	cvičení s miminky	1
Znojmo	sportovní kluby, organizace	2
	jazykový kurz	1
	cvičení pro maminky s dětmi	-
	keramický kroužek	1
Jihlava	kino	6
	Zoo	2
	Vodní ráj	3
Jemnice	Skauti	3
	Dům dětí a mládeže	1

Zdroj: vlastní výzkum

40 respondentů oslovených v obcích regionu uvedlo, které služby pro rodiny s dětmi v okolních městech využívají. (Tabulka 15) Celkem bylo zaznamenáno 44 odpovědí. Tyto odpovědi jsou uvedeny v předchozí tabulce.

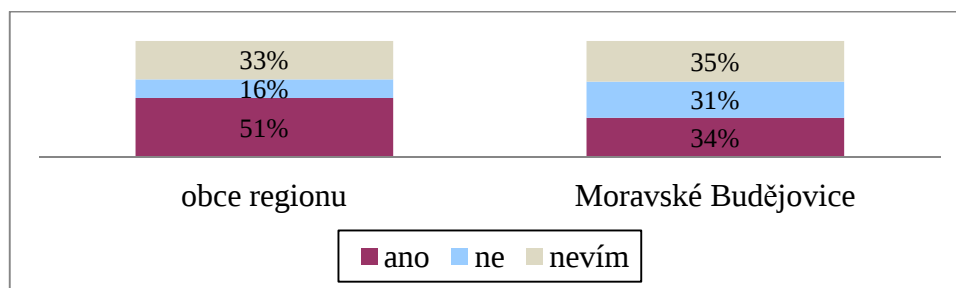
Tabulka 16: Služby využívané respondenty oslovenými ve městě Moravské Budějovice v okolních městech (v absolutních hodnotách)

město	Služba	počet respondentů
Třebíč	plavání s dětmi	7
	služby Občanské poradny	5
	služby Sdružení Pernula	3
	služby Domu dětí a mládeže Hrádek	4
	Služby Komunitního centra Klubíčko	4
	služby Denního centra Barevný svět	2
	služby Poradny Ruth	1
	jazykový kurz	3
	sportovní kluby, organizace	2
	služby Základní umělecké školy	1
	cvičení s miminky	3
Znojmo	sportovní kluby, organizace	2
	jazykový kurz	1
	cvičení pro maminky s dětmi	1
	keramický kroužek	2
Jihlava	Kino	3
	Zoo	-
	Vodní ráj	6
Jemnice	Skauti	-
	Dům dětí a mládeže	-

Zdroj: vlastní výzkum

34 respondentů oslovených ve městě Moravské Budějovice uvedlo, které služby pro rodiny s dětmi v okolních městech využívají. (Tabulka 16) Celkem bylo zaznamenáno 50 odpovědí. Tyto odpovědi jsou uvedeny v předchozí tabulce.

Graf 18: Zájem o služby v regionu, které by respondent chtěl využívat, avšak z nějakých důvodů nemůže (v %)

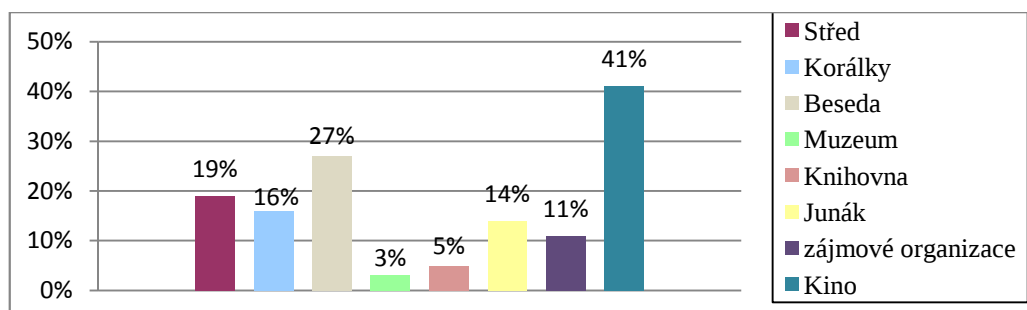

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 18 ukazuje, že ze 73 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu má zájem využívat nějakou službu, avšak z nějakých důvodů nemůže, 37 (51%) respondentů. 12 (16%) respondentů uvedlo, že neexistuje v regionu služba, kterou by chtěli využívat, avšak by z nějakých důvodů nemohli. 24 (33%) neví.

Ve městě Moravské Budějovice má zájem o nějakou službu, kterou z nějakých důvodů nemůže využívat 16 (34%) z 48 (100%) respondentů. 15 (31%) respondentů uvedlo, že neexistuje v regionu služba, které by chtěli využívat, avšak by z nějakých důvodů nemohli. 17 (35%) respondentů neví.

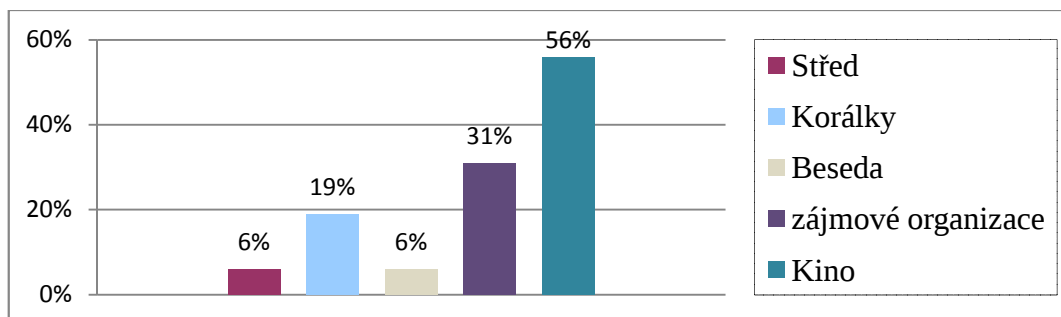
Graf 19: Služby v regionu, které by respondent oslovený v obcích regionu chtěl využívat, avšak z nějakých důvodů nemůže (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 19 ukazuje, že z 37 (100%) respondentů oslovených v obcích regionu, kteří se vyjádřili, že existuje v regionu služba, kterou by chtěli, avšak z nějakých důvodů nemohli využívat, všech 37 respondentů vypsal, o jakou službu/služby se jedná. Někteří uvedli více služeb. Celkem bylo zaznamenáno 50 odpovědí. 7 (19%) respondentů uvedlo, že by chtěli využívat služby organizace Střed, o. s., 6 (16%) respondentů uvedlo organizaci RC Korálky, 10 (27%) respondentů by chtělo využívat služby MěKS Beseda. 1 (3%) respondent uvedl, že by chtěl využívat služby Muzea v Moravských Budějovicích, 2 (5%) respondenti služby Knihovny v Moravských Budějovicích. 5 (14%) respondentů by chtělo využívat služby organizace Junák. 4 (11%) respondenti uvedli, že by chtěli využívat služeb zájmových organizací, a 15 (41%) respondentů by chtělo využívat služeb Kina v Moravských Budějovicích.

Graf 20: Služby v regionu, které by respondent oslovený ve městě Moravské Budějovice chtěl využívat, avšak z nějakých důvodů nemůže (v %)

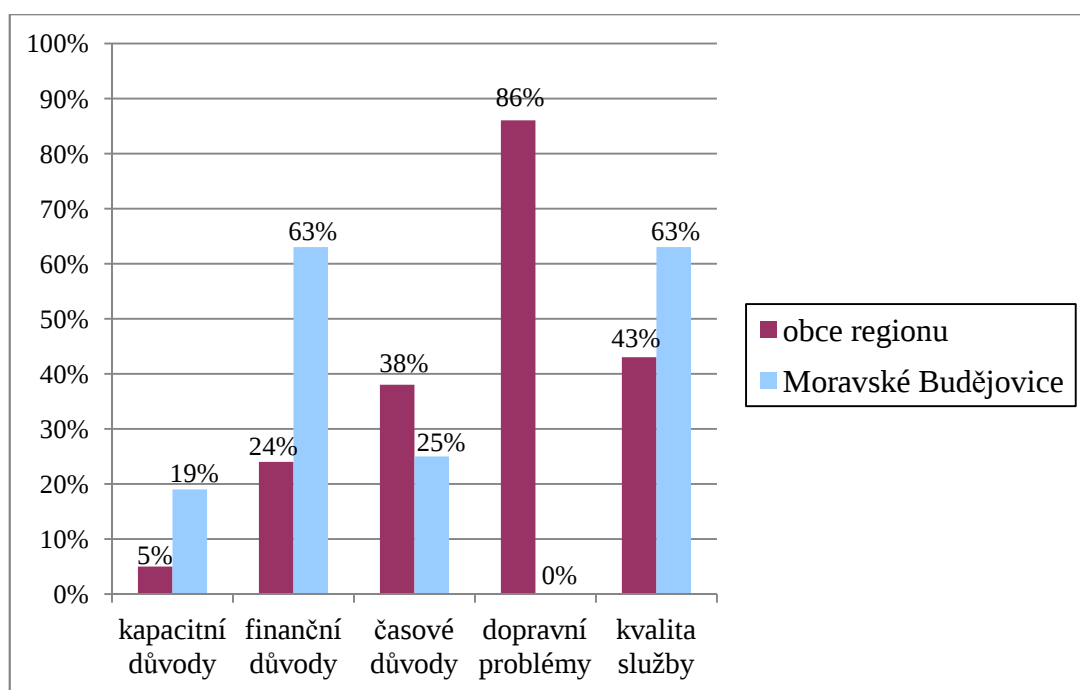

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 20 ukazuje, že z 16 (100%) respondentů oslovených ve městě Moravské Budějovice, kteří se vyjádřili, že existuje v regionu služba, které by chtěli, avšak z nějakých důvodů nemohou využívat, všech 16 respondentů vypsal, o jakou službu/služby se jedná. Někteří uvedli více služeb. Celkem bylo zaznamenáno 19 odpovědí. 1 (6%) respondent uvedl, že by chtěl využívat služby organizace Střed, o. s., 3 (19%) respondenti uvedli organizaci RC Korálky, 1 (6%) respondent by chtěl

využívat služby MěKS Beseda, 5 (31%) respondentů uvedlo, že by chtěli využívat služeb zájmových organizací, a 9 (56%) respondentů by chtělo využívat služeb Kina v Moravských Budějovicích.

Graf 21: Důvody bránící respondentům ve využívání služeb (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 21 ukazuje, že důvody bránící využívání služeb respondenty uvedlo v obcích regionu 37 (100%) respondentů. Někteří respondenti uvedli více důvodů. 2 (5%) respondenti uvedli kapacitní důvody, 9 (24%) respondentů uvedlo finanční důvody, 14 (38%) respondentů uvedlo časové důvody, 32 (86%) respondentů uvedlo dopravní problémy a 16 (43%) respondentů oslovených v obcích regionu uvedlo jako důvod bránící respondentovi ve využívání služeb kvalitu služby.

Důvody bránící využívání služeb respondenty uvedlo ve městě Moravské Budějovice 16 (100%) respondentů. Někteří respondenti uvedli více důvodů. 3 (19%) respondenti uvedli kapacitní důvody, 10 (63%) respondentů uvedlo finanční důvody, 4

(25%) respondenti uvedli časové důvody. Nikdo z respondentů oslovených ve městě Moravské Budějovice neuvedl jako důvod bránící využívání služby dopravní problémy a 10 (63%) respondentů uvedlo jako důvod bránící respondentovi ve využívání služeb kvalitu služby.

Tabulka 17: Důvody bránící využívání nabízených služeb v regionu respondentům osloveným v obcích regionu (v absolutních hodnotách)

důvody	organizace							
	Střed	Korálky	Beseda	knihovna	Junák	Muzeum	kino	zájmové organizace
kapacitní	-	-	-	-	2	-	-	-
finanční	-	-	8	-	-	-	-	1
časové	2	2	9	-	-	-	-	1
dopravní	6	3	9	2	3	-	6	3
kvalita služby	-	3	-	-	-	1	12	-

Zdroj: vlastní výzkum

Důvody bránící využívání nabízených služeb v regionu uvedlo v obcích regionu 37 respondentů. (Tabulka 17) Někteří respondenti uvedli více důvodů. Celkem bylo sesbíráno 73 odpovědí. Výše uvedená tabulka vyjadřuje počty respondentů, kteří vyjádřili jednotlivé důvody, které jim brání ve využívání konkrétních služeb.

Tabulka 18: Důvody bránící využívání nabízených služeb v regionu respondentům osloveným ve městě Moravské Budějovice (v absolutních hodnotách)

důvody	organizace							
	Střed	Korálky	Beseda	knihovna	Junák	Muzeum	kino	zájmové organizace
kapacitní	-	1	-	-	-	-	-	2
finanční	-	-	1	-	-	-	4	5
časové	-	2	-	-	-	-	-	2
dopravní	-	-	-	-	-	-	-	-
kvalita služby	1	2	1	-	-	-	6	-

Zdroj: vlastní výzkum

Důvody bránící využívání nabízených služeb v regionu uvedlo ve městě Moravské Budějovice 16 respondentů. (Tabulka 18) Někteří respondenti uvedli více důvodů. Celkem bylo sesbíráno 27 odpovědí. Výše uvedená tabulka vyjadřuje počty respondentů, kteří vyjádřili jednotlivé důvody, které jim brání ve využívání konkrétních služeb.

5 Diskuse

Rodina je základní stavební prvek sociálních struktur. Je nejpřirozenější a nejdůležitější lidská skupina, instituce a ekonomická jednotka, jak uvádí Možný. (47) Rodina plní ve společnosti řadu nezastupitelných funkcí a z tohoto důvodu je nutné rodinu chránit a poskytnout jí takové podmínky, aby mohla své původní funkce plnit. Podpora rodiny neznamená podporovat pouze jednotlivé členy rodiny, ale i rodinu jako celek. Kromě státu disponují především kraje a obce možnostmi, kterými mohou rodinu podporovat. Základním předpokladem fungování služeb sociální prevence a služeb na podporu fungující rodiny je dobrá úroveň informovanosti občanů. Zlepšení informovanosti je v současné době zajištěno mimo jiné komunitním plánováním. Náplní komunitního plánování je zjišťovat potřeby klientů, finanční, časovou a personální náročnost na daném území, jak uvádí Matoušek. (34)

Smyslem této práce je nahlédnout do nabídky registrovaných poskytovatelů sociálních služeb pro rodiny s dětmi regionu, ale stejně tak i do nabídky ostatních služeb na podporu fungující rodiny v regionu a konfrontovat tyto informace se znalostmi, názory a potřebami rodin žijících ve městě Moravské Budějovice a se znalostmi, názory a potřebami rodin žijících v obcích regionu, zjistit úroveň informovanosti rodin žijících v těchto lokalitách. Pro toto zjištění byl proveden vlastní výzkum u rodičů dětí z mateřských a základních škol. Výzkumné šetření probíhalo přímým i zprostředkovaným sběrem dat. Celkem bylo rozdáno 220 dotazníků, z toho se jich kompletně vyplněných vrátilo 121, což je poměrně nízké číslo. Při přímém sběru dat u rodičů oslovených v mateřských školách jsem se nesetkala s negativními reakcemi, všichni oslovení dotazník vyplnili. Nízká návratnost byla u zprostředkovaného sběru dat u rodičů dětí základních škol.

Ve výzkumu byly zpracovány data o nabídce sociálních služeb v regionu Moravské Budějovice. Jak uvádí MPSV, lze rozlišit tři typy služeb na podporu rodin s dětmi. Jednak sociální služby poskytované registrovanými poskytovateli, služby na podporu fungující rodiny a dále činnosti v rámci sociálně-právní ochrany dětí. (4) Všechny tři typy mají v regionu své zastoupení (Tabulka 1, 3, 4, 6, 7). Registrovanými

poskytovateli sociálních služeb jsou Občanské sdružení Střed, které poskytuje sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, služby sociální rehabilitace, nízkoprahový klub pro děti a mládež a telefonickou krizovou pomoc, dále Pečovatelská služba města Moravské Budějovice a Obecně prospěšná společnost Diana, které poskytují pečovatelské služby. Analýza potřeb uživatelů sociálních služeb z r. 2007 uváděla, že v šetření nejvíce dotázaných postrádalo nízkoprahový klub pro děti a mládež. (41) Tato služba je již tedy v regionu k dispozici. Stále však v regionu není poskytováno velké množství služeb pro rodiny s dětmi (dle zákona 108/2006, o sociálních službách), konkrétně odborné poradenství, ze služeb sociální péče chybí služby osobní asistence, tísňová péče, průvodcovské a předčitatelské služby, podpora samostatného bydlení, odlehčovací služby, denní stacionáře, týdenní stacionáře, dále ze služeb sociální prevence v regionu nejsou poskytovány služby rané péče, tlumočnické služby, azylové domy, krizová pomoc a intervenční centra (Tabulka 5). Služby na podporu fungující rodiny jsou v regionu poskytovány jedenácti organizacemi, místními mateřskými a základními školami a místními sportovními kluby, které poskytují především volnočasové aktivity a společenské vyžití. Služby na podporu rodiny poskytují podporu rodinám v péči o děti a podporují soudržnost rodiny, jak uvádí MPSV. (5) Třetím typem je sociálně právní ochrana dětí, jejímž posláním je především ochrana práv, zájmů a potřeb dětí. V regionu je realizována prostřednictvím Sociálního odboru Městského úřadu v Moravských Budějovicích. Jak uvádí Tomeš, sociální ochrana je prevencí i sociální službou. Jako prevence je depistáží ohrožených dětí, jako sociální služba intervenuje do soukromoprávních vztahů. (62)

Z výzkumného souboru čítajícího 121 respondentů jich bylo 61% z obcí regionu (Graf 6) a 39% z Moravských Budějovic. V obou případech odpovídaly většinou ženy. (Graf 1) Nejčastěji dopovídali v obou případech respondenti ve věkových kategoriích 26-35 let a 36-45 let. Oslovení rodiče v Moravských Budějovicích (Graf 3) dosáhli v průměru vyššího vzdělání než rodiče v obcích regionu. Nejvíce je to pak patrné v kategorii vysokoškolsky vzdělaných rodičů. V rámci socioekonomického postavení (Graf 4) byla v obou případech nejčastěji zastoupena kategorie zaměstnanci. V obou případech (Graf 5) mají domácnosti nejčastěji 2 děti do 15 let věku.

V samotné výzkumné části jsem se zaměřila na několik oblastí. Nejprve jsem zjišťovala míru informovanosti rodin s dětmi o poskytovaných službách. K této části výzkumu se vztahovala Hypotéza 1: Informovanost rodin s dětmi o poskytovaných službách pro rodiny s dětmi v regionu Moravských Budějovic je nedostatečná. Znalost pojmu sociální služby pro rodiny s dětmi (Graf 7) se jednoznačně prokázala vyšší v Moravských Budějovicích, kde tento pojem zná 85% respondentů, oproti obcím regionu, kde ho zná pouze 45% respondentů. Znalost pojmu u obyvatel obcí regionu je velice nízká. Někteří respondenti, kteří uvedli, že pojem neznají, v dalších otázkách poté uvedli, že sociální služby pro rodiny s dětmi využívají. Jednalo se tedy pravděpodobně o to, že si nedokázali propojit služby, které využívají nebo by měli zájem využívat, s pojmem sociální služby pro rodiny s dětmi. Důvodem by mohl být fakt, že v oblasti sociálních služeb obecně dochází v posledních letech k výrazným změnám, jak uvádí Národní zpráva o rodině. (6) Což by mohlo být příčinou neznalosti pojmu sociální služby pro rodiny s dětmi. Národní koncepce rodinné politiky uvádí, že v 90. letech 20. století se výrazně rozšířilo spektrum nových typů sociálních služeb pro rodiny. (5) Jak uvádí Matoušek, legislativně upraveny byly v roce 2006, kdy byl vydán zákon číslo 108/2006 Sb, o sociálních službách. (36)

Organizace poskytující v regionu služby pro rodiny s dětmi (Graf 8) zná v obcích regionu 29% dotázaných respondentů, v Moravských Budějovicích 83% dotázaných respondentů. Zbytek respondentů organizace nezná, nevzpomíná si nebo uvedli, že taková organizace v regionu není. Na rozdíl od respondentů oslovených v obcích regionu se u respondentů v Moravských Budějovicích neobjevila varianta odpovědi, že taková organizace v regionu není. Ukazuje se, že v Moravských Budějovicích je informovanost o organizacích poskytující v regionu služby pro rodiny s dětmi značně vyšší, na rozdíl od obcí regionu, kde je informovanost o službách velmi nízká. Tyto výsledky potvrzovaly moje předpoklady, že respondenti z větší části neznají organizace, jejichž služby jsou jim v regionu nabízeny. Většina služeb je rodinám s dětmi poskytována právě v Moravských Budějovicích (Tabulky 1, 3, 6, 7), rodiny s dětmi zde mají více možností se s těmito organizacemi setkat, větší šanci se o organizacích dozvědět.

Respondenti, kteří uvedli, že znají organizace poskytující v regionu sociální služby pro rodiny s dětmi, dále uvedli konkrétní organizace, které znají. Respondenti oslovení v obcích regionu (Graf 10) nejčastěji uváděli mateřské a základní školy (48%), sbory dobrovolných hasičů (43%) a místní knihovny (38%). Oproti tomu respondenti z Moravských Budějovic (Graf 11) nejčastěji uváděli Městské kulturní středisko Beseda (78%), Tělocvičnou jednotu Sokol (73%) a Dům dětí a mládeže Budík (65%). Všechny tyto nejčastěji uváděné organizace patří do služeb podporujících fungující rodinu, poskytující volnočasové aktivity jak dětem, tak dospělým. Registrované poskytovatele sociálních služeb (Graf 10) zná v obcích regionu velmi malé procento rodičů (19%), v Moravských Budějovicích 50% rodičů (Graf 11). Komplexně informovanost o těchto organizacích je poměrně nízká, rozhodně nižší u rodičů v obcích regionu. Opět zde jde vyzdvihnout nízká informovanost rodičů z obcí regionu o těchto organizacích. Jak uvádí MPSV, je nezbytné posilovat informovanost rodičů o sociálních službách. (7)

Další otázka směřovala k tomu, zda respondenti vědí, jaké služby organizace poskytují (Graf 12). Zde je opět vidět značný rozdíl v informovanosti obyvatel města a obcí regionu. 18% respondentů v obcích regionu uvedlo, že ví, 10% respondentů přibližně ví, služby nezná 25% respondentů, 47% respondentů služby nezná, ale rádi by věděli, jaké služby organizace poskytují. V Moravských Budějovicích zná poskytované služby 58%, 25% respondentů přibližně ví, 6% respondentů neví, jaké služby jsou organizacemi v regionu poskytovány a 11% neví, ale rádi by věděli, jaké služby jsou organizacemi v regionu poskytovány. Respondenti, kteří vědí, jaké služby organizace poskytují, vypsali konkrétní služby. Zde v obou případech, to znamená jak obcích regionu (Tabulka 9) tak v Moravských Budějovicích (Tabulka 10), byly nejčteněji uvedenou službou zájmové volnočasové aktivity v Domě dětí a mládeže Budík. Základem toho, aby rodiče s dětmi mohli využívat nabízených sociálních služeb v regionu je, aby znaly poskytovatele a jimi nabízené služby. To se bohužel příliš nepotvrdilo. Většina rodičů v obcích regionu vůbec netuší, jaké služby jsou jim organizacemi nabízeny. Opět se ukazuje, že rodiče spíše znají služby na podporu fungující rodiny, než registrované sociální služby. MPSV uvádí, že sociální služby pomáhají lidem žít běžným životem, umožňují jim pracovat, navštěvovat školy, účastnit

se aktivit volného času, starat se o domácnost. Pomáhají zvyšovat kvalitu a zachovávat důstojnost života. (9) Z tohoto důvodu jsou i rodiče s dětmi v obcích regionu svým způsobem ochuzeni o tyto možnosti, když z důvodu neznalosti a neinformovanosti nemají možnost těchto služeb v případě zájmu či potřeby využít. Přitom dle MPSV rodiny s dětmi patří mezi nejpočetnější skupiny příjemců sociálních služeb. (9)

Při zodpovězení otázky, odkud získávají nejčastěji informace o sociálních službách pro rodiny s dětmi v regionu (Graf 13) nejčastěji rodiče v obcích regionu odpovídali, že neví, a to celých 36% respondentů. 34% respondentů získává informace od známých, stejně tak v Moravských Budějovicích, což zde byla nejčastější odpověď. 25% respondentů v Moravských Budějovicích uvedlo jako zdroj internet. Další pak získávají informace ze školy, z regionálního tisku, od rodiny nebo nezískávají informace. Velké množství respondentů v obcích regionu neví, odkud získává informace. Vyplývá to i z předchozích zjištění, že většina rodičů v obcích regionu nezná ani pojem sociální služby pro rodiny s dětmi, organizace a jimi poskytované služby. Celkově to svědčí o velmi malé informovanosti o této problematice v obcích regionu. Jak uvádí MPSV, je důležité, aby byla posilována informovanost rodičů o službách, a rodinná témata se pak stanou předmětem neformálních diskusí a předmětem zájmu občanů. (5) Toto potvrzuje i můj výzkum, kde poměrně velké procento všech rodičů získává informace od známých. To znamená, že se již tato problematika pomalu stává předmětem neformálních diskusí a předmětem zájmu občanů. Minimálně se v obou případech objevila varianta získávání informací ze škol. Nikdo neuvedl, jako nejčastější zdroj informací poskytovatele sociálních služeb nebo orgány veřejné správy. Tyto výsledky nezobrazují poskytovatele sociálních služeb a orgány veřejné správy v dobrém světle. V obdobném výzkumu Městského Úřadu v Moravských Budějovicích z roku 2007 nejčastěji získávali respondenti informace o sociálních službách od rodiny a přátel a to ve 42 % případů. (41) Jak uvádí MPSV, nezbytností je posilovat informovanost rodičů o službách a prostřednictvím místních médií, webového portálu, letáků a brožur propagovat rodinná témata a společensko-kulturní akce. Distribuované informace musí být poskytovány srozumitelným způsobem a je zapotřebí dbát na jejich širokou dostupnost. (7) Také jednou z priorit Komunitního plánu sociálních služeb z r. 2007

bylo zvýšení informovanosti o sociálních službách v regionu. Konkrétně se jednalo o opatření zvýšení informovanosti v tisku, případně prostřednictvím kabelové televize. (43) Dle mého výzkumu ale jako nejčastější zdroj informací o sociálních službách uvedlo tisk jen velmi malé procento respondentů a kabelovou televizi nikdo. Domnívám se, že tato priorita příliš naplněna nebyla. Důležité zajisté je, aby se informace o poskytovaných službách dostávaly ke všem rodinám s dětmi, především pak do obcí regionu, kde se informovanost ukázala velice nízkou.

Za dostačující (Graf 14) vnímá informace 30% respondentů z Moravských Budějovic 50% respondentů za spíše dostačující. Oproti tomu v obcích regionu vnímá 32% respondentů informace za spíše nedostačující a 33% za nedostačující. Tento výsledek nejen potvrzuje nízkou informovanost rodičů v obcích regionu, ale ukazuje také to, že si rodiče sami uvědomují, že příliš informováni o službách nejsou. Rodiče z Moravských Budějovic se jeví sice poměrně dobře informováni o sociálních službách v regionu, ale informovanost rodičů z obcí regionu je rozhodně výrazně nízká. V komplexu se tedy jeví informovanost o sociálních službách v regionu jako nedostatečná. Na základě prezentovaných dat se domnívám, že Hypotéza 1 byla potvrzena.

V další oblasti jsem se zabývala využíváním služeb rodinami s dětmi v regionu. K této části se vztahovala Hypotéza 2: Sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu využívají více rodiny s dětmi z Moravských Budějovic než rodiny z ostatních obcí regionu. Služeb pro rodiny s dětmi (Graf 15) v roce 2011 využilo 33% respondentů a více než jednou za rok 51% respondentů z Moravských Budějovic. V obcích regionu naopak 29% respondentů služby nevyužilo, 25% nevyužilo, ale v budoucnu to nevyklučuje, a 23% respondentů služeb sice nevyužilo, ale rádo by využilo. Těchto služeb jednoznačně více využili respondenti z Moravských Budějovic. Využívání služeb respondentem je do značné míry odvislé vůbec od informovanosti respondenta o poskytovaných službách v regionu. Pokud většina respondentů obcí regionu uvedla, že organizace ani jimi poskytované služby nezná, s největší pravděpodobností jich ani nemohla využít. Je ale patrné, že značná část respondentů by služeb ráda využila, avšak z nějakého důvodu nemohla. Důvodem je jistě již zmíněná malá informovanost o

nabízených službách, zvláště u respondentů oslovených v obcích regionu. 51% respondentů z obcí regionu a 34 % respondentů v Moravských Budějovicích (Graf 18) uvedlo, že existuje v regionu služba, které by chtěli využívat, avšak z nějakých důvodů nemohou. Tyto důvody jsou jednak kapacitní, ekonomické, dopravní, časové, často ale také kvalita služby (Graf 21). K ekonomickým důvodům směřuje i fakt, že poměrná většina rodičů raději dává přednost zvýšení finančních dávek před zajištěním služeb, jak uvádí Höhne. (21) MPSV uvádí, že pro bezproblémové fungování rodinného života jsou klíčové 3 základní předpoklady: znalosti/kompetence, čas a peníze. U mnohých rodin ale nejsou tyto předpoklady v potřebné míře naplněny. (7) Časové a dopravní problémy nejčastěji uváděli respondenti z obcí regionu, což je vcelku pochopitelné. Dle Strategie regionálního rozvoje na rok 2007-2013, je nutné zajistit kvalitní dostupnost sídel v regionech, zlepšit dopravní obslužnost všech obcí. (11) Navzdory tomu je z mnohých obcí spojení do Moravských Budějovic velice špatné. Dalším uváděným důvodem nevyužívání služeb v regionu byla kvalita služby. Jak uvádí MPSV ve Standardech kvality sociálních služeb, registrovaní poskytovatelé sociálních služeb podléhají standardům kvality poskytovaných sociálních služeb a tyto standardy jsou ze zákona kontrolovány krajskými úřady a Ministerstvem práce a sociálních věcí. (8) U registrovaného poskytovatele sociálních služeb se také v důvodech bránících využívání služby objevil důvod kvality pouze v jediném případě. Problémem ovšem zůstává kvalita služeb na podporu fungující rodiny. Ta nijak monitorována a kontrolována většinou není. Zde se důvod nevyužívání služeb z hlediska kvality služeb objevoval poměrně často. A to jak v obcích regionu, tak v Moravských Budějovicích.

Ti, co služby využili, dále uvedli konkrétní poskytovatele. V obcích regionu (Tabulka 9) nejvíce respondentů využilo služeb mateřských a základních škol, sborů dobrovolných hasičů a knihoven. V Moravských Budějovicích (Tabulka 10) bylo respondenty nejvíce využito Městské kulturní středisko Beseda, Dům dětí a mládeže Budík a Městská knihovna. Na základě prezentovaných dat se domnívám, že Hypotéza 2 byla potvrzena. Sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu využívají více rodiny z Moravských Budějovic a to jak služeb registrovaných poskytovatelů, tak i služeb na podporu fungující rodiny.

Dále jsem zjišťovala potřebu pomoci/podpory i v jiných oblastech života, které respondentem využívané služby nenabízejí. K této části se vztahovala Hypotéza 3: Nabídka sociálních služeb pro rodiny s dětmi odpovídá potřebám rodičů. Potřeba pomoci/podpory (Graf 16) je u obou skupin respondentů stejná. 63% respondentů tuto potřebu pociťuje, což je poměrně vysoké procento respondentů. Jak uvádí Tomeš, rodina potřebuje podporu a pomoc při řešení problémů ohrožujících její existenci, při ohrožení práv některého člena rodiny, při založení rodiny v oblasti bydlení, pomoc v mateřství a při výchově dětí. A právě prostředkem podpory/pomoci jsou mimo jiné služby pro rodiny s dětmi. (62) Právě poskytovatelé sociálních služeb pro rodiny s dětmi a zadavatelé sociálních služeb by měli potřeby obyvatel v těchto oblastech zajistit, tak aby byly všem dostupné, a to prostřednictvím komunitního plánování. Jak uvádí Pittnerová, komunitní plánování umožňuje na úrovni obce plánovat služby takovým způsobem, aby co nejvíce odpovídaly dané lokalitě a potřebám občanů. (51)

Tito respondenti dále uvedli konkrétní oblast, ve které potřebují pomoc/podporu. U obou skupin respondentů (Tabulka 13, 14) byly nečetněji uváděnou potřebou volnočasové aktivity pro celé rodiny a potřeba pomoci/podpory v mezilidských vztazích. Obě tyto oblasti nejsou zanedbatelné, neboť se přímo dotýkají funkcí rodiny. Tím, do jaké míry tráví všichni členové rodiny pohromadě svůj volný čas, je naplněna rekreační, relaxační a zábavná funkce rodiny. Nikdo jiný než rodina nedokáže vytvořit tak potřebné citové zázemí, pocit lásky a bezpečí a tím je naplněna emocionální funkce rodiny, jak uvádí Kraus. (31) Velmi často respondenti uváděli také potřebu podpory/pomoci v oblasti bytové problematiky, konkrétně finanční dostupnost bydlení. Je obecně známo, že toto je velkým problémem mnoha mladých rodin. Obdobně uvádí MPSV, že finanční nedostupnost bydlení současných českých rodin je jedním z nejzávažnějších a častým problémům. (5) Obecně se dá říci, že potřeby respondentů odpovídají potřebám rodiny, tak jak je uvedl Tomeš. (62) Komunitní plán sociálních služeb z r. 2007 uvádí jako své priority pro skupinu rodina s dětmi prevenci kriminality mládeže, podporu rodin s dětmi a pomoc osobám v sociální krizi. (43) Můj výzkum potvrzuje nastavení priorit komunitního plánování v regionu. Jelikož většina zjištěných oblastí potřeb pomoci/podpory je pokryta prioritami komunitního plánu. Sociální služby

musí bezprostředně reagovat na měnící se potřeby občanů na místní úrovni. Z toho vyplývá, že samospráva musí jednat v souladu s veřejným zájmem a především se zájmy občanů, jak uvádí Průša. (52)

Některé z potřeb pomoci/podpory, které uvádějí respondenti, jsou jim již v regionu poskytovány. Především Občanským sdružením Střed, které v rámci poskytované sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi nabízí podporu/pomoc v některých oblastech, jež respondenti také uváděli jako potřebné. Tuto skutečnost je možné si vysvětlit nízkou informovaností respondentů o organizacích v regionu a celkově o velmi nízké informovanosti o jimi poskytovaných službách. Značné množství služeb pro rodiny s dětmi (dle zákona č. 108/2006, o sociálních službách) ale není v regionu poskytováno. (Tabulka 5) Potřeby rodičů nejsou v regionu saturovány, především z důvodu nedostatečné nabídky některých sociálních služeb v regionu. V regionu chybí především služba odborného poradenství se zaměřením na uvedené potřeby respondentů, například občanská poradna, manželská a rodinná poradna. Tento druh služby by zajistě pokryl značnou část uváděných oblastí potřeb podpory a pomoci respondentů. Nedostatek registrovaných služeb pro rodiny s dětmi je možné si vysvětlit tím, že je zde malé zastoupení neziskových organizací, které by se této problematice věnovaly. Sami respondenti mnohdy netuší, jaké možnosti pomoci by mohli mít v rámci registrovaných sociálních služeb. Toto opět souvisí s nízkou informovaností o sociálních službách komplexně, ale zřejmě také s nízkou aktivitou skupiny rodiny s dětmi v rámci podílení se na komunitním plánování v regionu. Tomu, že služby poskytované rodinám s dětmi v regionu neodpovídají potřebám rodičů, nasvědčuje i vysoké procento respondentů, jež uvedli, že služby pro rodiny s dětmi využívají v okolních městech. V obcích regionu (Graf 17) je to 55% respondentů a 71% respondentů z Moravských Budějovic. Na základě prezentovaných dat se domnívám, že Hypotéza 3 nebyla potvrzena.

Celkově tedy rodiny upřednostňují spíše služby na podporu fungující rodiny, především různé volnočasové aktivity. V regionu nabízí služby sice poměrně dostatečné množství organizací poskytující rodinám s dětmi tyto služby, ty ale poskytují služby

spíše jednotlivým členům rodiny. Rodiče by ale také uvítali aktivity, kde by mohla společně strávit čas celá rodina.

Dle mého názoru byl účel výzkumu splněn. Problém vidím ve špatné orientaci veřejnosti v problematice sociálního zabezpečení. Značná část rodičů vůbec nezná pojem sociální služby pro rodiny s dětmi. Jedná se především o rodiče v obcích regionu, kde se informovanost ukázala značně nedostatečnou. Domnívám se, že by se měla zlepšit informovanost rodičů o sociálních službách. Rodiče dětí z Moravských Budějovic jsou lépe informováni a také více využívají sociálních služeb pro rodiny s dětmi. Pro rodiče z obcí regionu jsou sociální služby hůře dostupné, což také značně snižuje jejich využívání. Dále problém vidím v nedostatečné nabídce sociálních služeb pro rodiny s dětmi, především registrovanými poskytovateli.

6 Závěr

Tato práce se zabývá sociálními službami pro rodiny s dětmi v regionu Moravské Budějovice. Cílem práce bylo zmapovat nabídku sociálních služeb pro rodiny s dětmi poskytovaných v regionu, zjistit které sociální služby upřednostňují samotné rodiny s dětmi, zjistit úroveň informovanosti členů rodin s dětmi o nabídce sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu a zjistit nejčastější zdroj informací o těchto službách.

Pro toto zjištění jsem provedla vlastní výzkum. Ke zjištění potřebných informací jsem použila kvantitativní výzkum. Ke sběru potřebných dat jsem použila metodu standardizovaného dotazování, techniku dotazníku. Soubor respondentů byl realizován stratifikovaným náhodným výběrem. Dotazník jsem distribuovala přímým a zprostředkovaným kontaktem. Celkem výzkumný vzorek činil 121 respondentů.

Jako pomocná metoda pro získání dat byla zvolena sekundární analýza dat a dokumentů.

Domnívám se, že uvedené cíle jsem ve své práci naplnila. Zmapovala jsem nabídku sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu, která sestává jak ze služeb registrovaných poskytovatelů sociálních služeb, tak ze služeb na podporu fungující rodiny i služeb poskytovaných v rámci sociálně-právní ochrany dětí. Zjistila jsem, že samotné rodiny s dětmi upřednostňují především služby na podporu fungující rodiny, konkrétně volnočasové aktivity pro celé rodiny. Potřeby rodičů nejsou v regionu satureovány, především z důvodu nedostatečné nabídky některých sociálních služeb v regionu. Dále jsem zjistila, že informovanost rodin o sociálních službách v regionu je nedostatečná a to především v obcích regionu. Nejčastějším zdrojem, odkud respondenti získávají informace o sociálních službách poskytovaných v regionu, jsou pro rodiče jejich známí.

Cílem kvantitativního šetření bylo testování těchto tří hypotéz:

H1: Informovanost rodin s dětmi o poskytovaných službách pro rodiny s dětmi v regionu Moravských Budějovic je nedostatečná. Na základě prezentovaných dat se domnívám, že hypotéza byla potvrzena. Informovanost rodin o poskytovaných službách je především u rodičů z obcí regionu výrazně nízká, u rodin z Moravských Budějovic je vyšší.

H2: Sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu využívají více rodiny s dětmi z Moravských Budějovic než rodiny z ostatních obcí regionu. Na základě prezentovaných dat se domnívám, že hypotéza byla potvrzena. V Moravských Budějovicích využilo sociálních služeb pro rodiny s dětmi v r. 2011 minimálně jednou 85% respondentů, v obcích regionu jich využilo minimálně jednou pouze 23% respondentů.

H3: Nabídka sociálních služeb pro rodiny s dětmi v regionu odpovídá potřebám rodičů. Na základě prezentovaných dat se domnívám, že hypotéza potvrzena nebyla. 63% respondentů uvedlo potřebu pomoci/podpory i v jiných oblastech, než ve kterých je poskytují jimi využívané služby. 63% respondentů uvedlo, že využívá sociální služby pro rodiny s dětmi mimo region v okolních městech.

Závěry, které byly vyvozeny na základě provedeného výzkumu, by mohly sloužit jako upozornění jak pro poskytovatele sociálních služeb, tak pro zadavatele sociálních služeb. Jako největší problém se jeví míra neinformovanosti. Podle výzkumů jsou rodiče dětí v regionu v oblasti sociálních služeb značně dezorientováni. Na základě tohoto zjištění si dovoluji doporučit věnovat mnohem větší pozornost přenosu informací k uživatelům a tím obecně posílit informovanost.

7 Seznam použitých zdrojů

1. BAREŠ, Pavel. *Přiměřenost sociálních služeb aktuálním potřebám*. Praha: VÚPSV, 2006. ISBN 80-870-0724-7.
2. ČESKÁ OBEC SOKOLSKÁ. T. J. *Sokol Moravské Budějovice* [online]. ©2007 [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.sokol.eu/COS/testwww.nsf/pages/t-j--sokol-moravsk%E9-budejovice-B1BF>
3. ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Komunitní služby: *Komunitní plánování sociálních služeb* [online]. ©2005 [cit. 1.12.2011]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/858>.
4. ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Rodina: *Aktivity k podpoře rodiny* [online]. [cit. 1.12.2011]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/4#apr>.
5. ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Rodina: *Národní koncepce rodinné politiky* [online]. [cit. 1.12.2011]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf.
6. ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Rodina: *Národní zpráva o rodině* [online]. ©2005 [cit. 1.12.2011]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/899/zprava_b.pdf.
7. ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Rodina: *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí* [online]. ©2005 [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/4>
8. ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Sociální služby: *Standardy kvality sociálních služeb* [online]. [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5965/skss_final_web.pdf
9. ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Sociální služby: *Sociální služby-poskytovatelé a dostupnost* [online]. [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9#sspd>

10. ČESKO. MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Sociální služby: *Standardy sociálních služeb. Výkladový sborník pro poskytovatele*. [online]. [cit. 1.12.2011]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/5966/4_vykladovy_sbornik.pdf.
11. ČESKO. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013[online]. [cit. 15.4.2012]. Dostupné z:<http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fdab47c24a5294b/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-pro>
12. ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 31. března 2006 o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006. Dostupný také z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/6195/zakon_108_2006.pdf.
13. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Obyvatelstvo: *Demografická ročenka správních obcí s rozšířenou působností* [online]. ©2012 [cit. 27.2.2012]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/produkty.nsf/podskupina?openform&:2012-E_1.05
14. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Sčítání lidí, domů bytů 2011 - kraj Vysočina: *Základní údaje o bytovém fondu podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností a podle měst* [online]. ©2012 [cit. 27.2.2012]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/p/02063-12>
15. DDM BUDÍK MORAVSKÉ BUDĚJOVICE. *O nás* [online]. ©2010 [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://ddmmoravskebudějovice.webnode.cz/>
16. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1993. ISBN 80-706-6822-9.
17. FRAU MACHT KARRIERE. Die neue Frauenrolle: *Frau Mutter, wie fühlen Sie sich in Ihrer Rolle?* [online]. ©2010 [cit. 2011-12-31]. Dostupné z : <http://www.frau-macht-karriere.com/karrierefrauen-biografien-und-erfolgsgeschichten/frau-mutter-wie-fuehlen-sie-sich-in-ihrer-rolle/394>.
18. GJURIČOVÁ, Šárka a KUBIČKA, Jiří. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-802-4723-907.

19. HAVLÍK, Radomír a KOŤA, Jaroslav. *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-802-6200-420.
20. HELIUM. *Family 2008: The changing role of the mother – by PJ Hall – Bills – Helium*. [online]. 12. 2. 2010 [cit. 31.12.2011]. Dostupné z: <http://www.helium.com/items/871688-family-2008-the-changing-role-of-the-mother>.
21. HÖHNE, Sylva. *Podpora rodin s dětmi a vliv peněžních transferů na formu rodinného soužití*. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-87007-93-8
22. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2007s. ISBN 978-807-3672-690.
23. JANDOUREK, Jan. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-749-3
24. JANOUŠKOVÁ, Klára. *Metody sociální práce v sociálních službách a sociální služby*. In *Sborník studijních textů pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory pověřené koordinační činností: Metodické a koordinační dovednosti v sociálních službách*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2007. S. 22-23. ISBN 978-80-7368-229-3.
25. KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení*. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2
26. KOZLOVÁ, Lucie. *Metody výzkumu v sociální práci* [online]. České Budějovice: 2007. 29 s. Studijní opora předmětu. Jihočeská univerzita, Zdravotně sociální fakulta. Dostupné z WWW: <http://www.zsf.jcu.cz/studium/studijni-programy-obory-kurzy/podpurne-studijni-texty/spvs/>
27. KRAJ VYSOČINA. *Financování sociálních služeb* [online]. ©2008 [cit. 18.12.2011] Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/financovani-socialnich-sluzeb/d-4000471/p1=1960>.

28. KRAJ VYSOČINA. *Mikroregiony kraje Vysočina* [online]. ©2010 [cit. 30.12.2011]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/mikroregiony-kraje-vysocina/d-675809>.
29. KRAJ VYSOČINA. *Obce III. stupně* [online]. ©2008 [cit. 30.12.2011]. Dostupné z: <http://www.kr-vysocina.cz/obce-iii-stupne/d-4000892/p1=4555>.
30. KRÁLOVÁ, Jarmila a RÁŽOVÁ, Eva. *Sociální služby a příspěvek na péči*. Olomouc: ANAG, 2008. ISBN 978-807-2634-620.
31. KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-807-3673-833.
32. KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-807-3575-854.
33. LOVASOVÁ, Lenka. *Rodinné vztahy*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-869-9166-0.
34. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008.. ISBN 978-807-3675-028.
35. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. ISBN 80-864-2919-9.
36. MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-807-3673-109.
37. MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-807-3673-314.
38. MĚKS BESEDA. *Naše služby* [online]. [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.besedamb.cz/index.php>
39. MĚSTSKÁ KNIHOVNA MORAVSKÉ BUDĚJOVICE. *Služby* [online]. [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://knihovnamb.cz/detske-oddeleni/ms-1018/p1=1018>
40. MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. Praha: VÚPSV, 2009. ISBN 978-807-4160-264.

41. MORAVSKÉ BUDĚJOVICE Komunitní plánování sociálních služeb. *Analýza uživatelů* [online]. ©2011 [cit.15.4.2012]. Dostupné z: http://mbudejovice.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=9890&id=275022&p1=23317
42. MORAVSKÉ BUDĚJOVICE. Komunitní plánování sociálních služeb. *Katalog poskytovatelů sociálních a souvisejících služeb pro Moravskobudějovicko a Jemnicko* [online]. ©2011 [cit. 30.12.2011]. Dostupné z: http://mbudejovice.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=9890&id_ktg=5604&p1=19004.
43. MORAVSKÉ BUDĚJOVICE. Komunitní plánování sociálních služeb. *Komunitní plán sociálních služeb z r. 2007* [online]. ©2007 [cit. 30.12.2011]. Dostupné z: http://mbudejovice.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=9890&id_ktg=5604&p1=19004.
44. MORAVSKÉ BUDĚJOVICE. Komunitní plánování sociálních služeb. *Plán sociálních a souvisejících služeb* [online]. ©2010 [cit. 30.12.2011]. Dostupné z: http://mbudejovice.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=9890&id_ktg=5604&p1=19004.
45. MORAVSKÉ BUDĚJOVICE. *Moravskobudějovický mikroregion* [online]. ©2011 [cit. 30.12.2011]. Dostupné z: http://mbudejovice.cz/vismo/o_utvar.asp?id_org=9890&id_u=12423&p1=27477
46. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008. ISBN 978-808-6429-878.
47. MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-864-2905-9.
48. MUZEUM MORAVSKÉ BUDĚJOVICE. *Akce a výstavy* [online]. [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: http://www.muzeum.mbudejovice.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_org=200085&id_ktg=1001&p1=1003

49. NATIONAL CENTER FOR CHILDREN EXPOSED TO VIOLENCE. *Working with Young Children and Their Families*. ©2008 [cit. 10.4.2012]. Dostupné z: http://www.nccev.org/pdfs/series_paper5.pdf
50. NAVRÁTILOVÁ, Jitka. *Expertíza pro cílovou skupinu „rodiny s dětmi“*. Brno: Jihomoravský kraj, ©2006. ISBN neuvedeno. Dostupné také z: <http://www.skola.turany.cz/download/osp/1197449322.doc>.
51. PITNEROVÁ, Dagmar. *Management sociální práce*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 978-802-4420-127.
52. PRŮŠA, Ladislav. *Ekonomie sociálních služeb*. Praha: ASPI, 2003. ISBN 80-863-9569-3.
53. REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-802-4730-066.
54. SDH MORAVSKÉ BUDĚJOVICE. *Společenské akce* [online]. ©2012 [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.sdhmb.cz/>
55. SKAUTSKÝ SVĚT. *Pro rodiče* [online]. [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: http://orlice.abahoa.cz/?page_id=39
56. SMUTKOVÁ, Lucie. *Sociální práce s rodinou*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. ISBN 978-807-0410-691.
57. SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8559-8.
58. STŘED. Základní dokumenty. *Rozhodnutí o registraci sociálních služeb*. [online]. ©2011 [cit. 1.12.2011]. Dostupné z: http://www.stred.info/cze/index.php?action=page_detail&id=10.
59. ŠŤASTNÁ, Anna. *Rodina a zaměstnání III*. Praha: VÚPSV, 2007. ISBN 978-80-87007-63-1
60. TIC MORAVSKÉ BUDĚJOVICE. *Naše služby* [online]. ©2008 [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.infomb.cz/nase-sluzby>

61. TOMEK, Milan. Rodinný systém jako předmět záujmu sociální práce. In *Proměny klienta služeb sociální práce = Social work klient metamorphoses*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006. S. 215-223. ISBN 80-7041-716-1.
62. TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3676-803.
63. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8802-3.
64. VASKOVÁ, Vladana a ŽEŽULA, Ondřej. *Komunitní plánování věc veřejná: jak zjistit, co lidé opravdu chtějí? Jak zlepšit život v obci?*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2002. ISBN 80-865-5230-6.
65. VESELÁ, Jana. *Sociologický výzkum a jeho techniky*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 1999. ISBN 80-7194-188-3
66. VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-802-4714-288.
67. ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA. *O škole* [online]. [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.zusmb.ic.cz/skola.html>
68. ZELENÁ, M., KLÉGRVÁ, A. *Podpora rodiny*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-67-9
69. ZIKOS. *Rozcestník* [online]. [cit. 15.4.2012]. Dostupné z: <http://www.zimnistadionmb.cz/index.php>

8 Klíčová slova

Informovanost

Plánování sociálních služeb

Region Moravské Budějovice

Rodina s dětmi

Sociální služby

9 Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník použitý při výzkumu v bakalářské práci

Příloha 1

Dobrý den,

jmenuji se Jana Šrámková a jsem studentkou 3. ročníku Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Dotazník, který máte před sebou, poslouží k získání informací potřebných k mé bakalářské práci.

Ve své práci se zabývám informovaností občanů o sociálních službách pro rodiny s dětmi a zhodnocením nabídky sociálních služeb pro rodiny s dětmi občany v regionu Moravské Budějovice (regionem, prosím, chápejte Moravské Budějovice se svými spádovými obcemi). Veškeré dotazování je anonymní a výsledná data budou použita k vypracování mé závěrečné práce.

1. Znáte pojem sociální služby pro rodiny s dětmi?

ano

ne

2. Znáte v regionu organizace poskytující služby rodinám s dětmi?

ano (prosím, vypište):

.....
.....

ne, neznám

nevzpomínám si

taková organizace v mikroregionu není

3. Víte, jaké služby poskytují?

ano (prosím, vypište):

.....
.....

přibližně vím (prosím, vypište):

.....
.....

ne

ne, ale rád bych to věděl

4. Odkud získáváte nejčastěji informace o sociálních službách v regionu?

z internetu

z regionálního tisku

od známých

nevím

jiným způsobem (prosím, uveďte jakým):

.....
.....

5. Myslíte si, že informace, které máte, jsou pro Vás dostačující?

- ano
- spíše ano
- spíše ne
- ne
- nevím, nemám na to názor

6. Využil/a jste Vy osobně v roce 2011 nějaké služby pro rodiny s dětmi v regionu?

- ano, několikrát
- ano
- ne
- ne, ale rád bych je využil
- ne, ale v budoucnu to nevylučuji

7. Pokud ano, označte, prosím, služby, které jste využil/i:

- služby občanského sdružení STŘED
- služby Rodinného centra Korálky
- služby MKS Beseda
- Junák, svaz skautů a skautek
- Sbor dobrovolných hasičů
- Knihovna
- Muzeum
- sportovní zájmové organizace (prosím, konkrétně uveďte):

.....

.....

jiné (prosím, uveďte konkrétního poskytovatele):

.....

.....

8. Potřebujete pomoc/podporu i v dalších oblastech života, které Vámi využívané sociální služby nenabízejí?

- ano
- ne

9. Pokud ano, danou oblast, prosím, označte (stručně vypište konkrétní pomoc/podporu):

mezilidské vztahy (např. rodinné, partnerské, sousedské)

.....

hledání práce (např. chráněná dílna, chráněné pracovní místo)

.....

řešení závislosti (např. alkohol, drogy, hrací automaty)

.....

dluhová problematika

.....
sociálně právní problematika (např. uzavírání smluv, rozvodová problematika)

.....
násilí v rodině, zneužívání

.....
bytová problematika (např. finanční dostupnost bydlení, bezbariérovost)

.....
učení, vzdělávání

.....
problémy vztahující se ke specifickým skupinám obyvatelstva (např. etnické menšiny)

.....
volnočasové aktivity pro rodiny

.....
služby pro ženy na mateřské dovolené (např. cvičení pro maminky s dětmi, hlídání dětí)

.....
služby pro rodiny s členem se zdravotním postižením

.....
jiné

.....
10. Využíváte nějaké služby pro rodiny s dětmi v okolních městech (např. v Třebíči, Jemnici, Znojmě)? Prosím, vypište obec a službu:

.....
11. Existuje v regionu nějaká služba/služby, které byste chtěl/a využívat, avšak z nějakých důvodů nemůžete?

ano (prosím, vypište):

.....
ne

nevím

12. Pokud ano, co Vám brání ve využívání služby? Prosím, přiřpte k důvodu konkrétní službu:

kapacitní důvody (služba je plně obsazena)

finanční důvody (služba je částečně/plně placená, nemohu si ji dovolit).....

časové důvody (služba je poskytována v čase, který mi nevyhovuje).....

dopravní problémy (k dané službě se špatně dostává).....

kvalita služby (nespokojenost se službou, absence organizace poskytující stejnou službu).....

jiné (prosím, vypište).....

A na závěr ještě prosím o pár potřebných informací o Vás.

13. Pohlaví:

žena
muž

14. Věk:

15 - 25 let
26 - 35 let
36 - 45 let
46 - 55 let
56 a více let

15. Nejvyšší dosažené vzdělání:

bez základního vzdělání
základní
vyučen, střední bez maturity
střední s maturitou, vyšší odborné
vysokoškolské

16. Vaše socioekonomické postavení:

student
zaměstnanec (na plný i částečný úvazek)
podnikatel / OSVČ
invalidní důchodce
rodič na rodičovské dovolené
jsem osobou celodenně pečující
nezaměstnaný
jiné (prosím, vypište).....

17. Počet dětí do 15-ti let věku ve vaší domácnosti a jejich věk (prosím, vypište):

.....
.....

18. Vaše bydliště:

Moravské Budějovice
okolní spádová obec (prosím, vypište).....
jiné (prosím, vypište).....

Děkuji za Vaši ochotu podělit se o své názory.

